

Ornithologie van Nederland, 1963

door

C. G. B. TEN KATE

Nummering, wetenschappelijke en nederlandse namen zijn in overeenstemming met die in „Avifauna van Nederland” en mededeling 3 van de Commissie voor de Nederlandse Avifauna (Lim. 37: 299—303). Ter vergemakkelijking van het raadplegen van „De Nederlandsche Vogels” en „Ornithologie van Nederland” over vroegere jaren is de daarin gebruikte nummering tussen haakjes aangegeven.

Indien geen aantallen zijn vermeld, betreft een waarneming steeds één exemplaar. (**) betekent: aanvaard door de Commissie voor de Nederlandse Avifauna, terwijl (*) betrekking heeft op een „onbevestigde waarneming” (zie Avif. Ned.: 5).

Verklaring van de afkortingen:

Bi: Bierman, dr. W. H.	L.N.: De Levende Natuur	Vj.: Vogeljaar
Br: Brink, J. N. van den	NHMBI: Natuurhistorisch	VWAD (vroeger Vwgr.
B.Wi: Wittgen, B. J. L. M.	Maandblad Limburg	KNNV): Vogelwerkgroep
Bz: Bezemer, K. W. L.	Nu: Nuyen, H.	Kon. Ned. Nat. Hist. Ver.,
C.N.A.: Commissie voor de	Oo: Oord, A. M. van den	Amsterdam
Nederl. Avifauna	Ou: Ouweneel, G.	VWHK: Vogelwerkgroep
Dr: Draaijer, L. J.	Pr: Prins, dr. J.	Noordhollands Noorder-
He: Hellebrekers, W. Ph. J.	Sl: Sluiters, J. E.	kwartier
Ki: Kist, mr. J.	Sw: Swaab, J.	Wa: Waldeck, dr. K.
Kl: Klatte, mr. J. H.	Te: Tekke, M. J.	Wi: Wittgen, A. B.
Ko: Kooijmans, F. P. J.	Tj: Tjittes, A. A.	Wo: Wolff, A. B. H.
Kr: Kruijf, C. H. de	t.K.: Kate, dr C. G. B. ten	
Lim.: Limosa	Van.: Vanellus	

1 (234). GAVIA IMMER — IJsduiker.

14 jan., 3 ex., Terschelling, Noordzee (Tanis); 25 dec., Afsluitdijk, bij het Monument (Bi).

3 (236). GAVIA ARCTICA — Parelduiker.

23 maart, Katwijk a/Zee, duingebied (Rampen); 24 nov., 5 ex., Terschelling, Waddenzee (Tanis); 27 dec., stervend ex., Wijk a/Zee (verzameld) (A. Mulder).

4 (237). GAVIA STELLATA — Roodkeelduiker.

29 aug., ex. in prachtkleed, Terschelling (Vj. 11: 209).

[Tot nu toe was er één aug.-geval bekend (zie Lim. 36: 10) en één uit „midden zomer” (zie Avif. Ned.: 9) (t.K.).]

Binnenland: Utrecht, Lageweide, 17 maart (Lichtenbeld c.s.); Dubbeldam, ZH, Nieuwe Merwede, 23 okt. (Verhey); Ubbergen, G., Bisonbaai, 19 dec. (Hallmann).

6 (231). PODICEPS GRISEIGENA — Roodhalsfuut.

14, 18 en 19 mei, O. Flevoland, Houtribsluizen (Marra, Lichtenbeld c.s.); 24 mei, Ruinen, Dr (Verschoore); 22—25 juni, Valkenswaard, Visvijvers (Hallmann, v. Erve, B.Wi e.a.); 24 aug., Hilversum, Laarder Wasmeer (Lichtenbeld c.s.); 28 aug., Terschelling (Vj. 11: 209); 1 en 10 sept., Gouwzee (M. Bakker, L. Koerts).

De verdere gegevens betreffen vooral O. Flevoland en omgeving, voorts Texel, Hondsbossche Zeewering, IJmuiden (haven), Noordzeekanaal, A'dam (Westhaven), Katwijk a/Zee (duingebied) en Den Haag (Verversingskanaal).

7 (230). *PODICEPS AURITUS* — Kuifduiker.

5 mei, ex. in prachtkleed, O. Flevoland, Houtribsluizen (Te c.s.); 17 en 18 aug., 2 ex., Camperduin, NH (VWHK).

[Tot nu toe waren vijf aug.-gevallen bekend (zie Avif. Ned.: 10 en Lim. 37: 20) (t.K.)]

Binnenland: Nootdorp, ZH, Het Goo, 18 en 20 maart (F. Jansen); Utrecht, Merwedekanaal, 17 jan. (Derksen, Schüttenhelm); Udenhout, NBr, Leemkuilen, 28—29 april, ex. in prachtkleed (Wi, B.Wi, v. Erve, Hallmann e.a.); Valkenswaard, N.Br., Visvijvers, 30 april 2 ex., waarvan 1 in prachtkleed (Hallmann); Someren, Beuven, N.Br., 27 april, 3 ex., in prachtkleed (v. Aerle).

De overige kaarten betreffen:

Binnenland: Nootdorp, ZH, Het Goo, 18 en 20 maart (F. Jansen); Utrecht, man.

IJsselmeergebied: O. Flevoland (Veluwemeer, Knardijk, Houtribsluizen), Harderwijk (Buitenhaven), Huizen, A'dam (Oranjesluizen) en A'damse Bos.

8 (232). *PODICEPS NIGRICOLLIS* — Geoorde Fuut.

Broedgevallen: Ossendrecht, N.Br., Kleine Meer, 3 (Vj. 11: 209); Esbeek, N.Br., Het Goor en de Flaas, 4 (Wi).

De verdere kaarten betreffen: Ketelmeer, Veluwemeer, Houtribsluizen, Naardermeer, Nieuwe Meer (A'damse Bos), A'dam-W, Gouwzee, A.W. Duinen, Katwijk (duinplas), Wassenaar (idem), Overschie, Haringvliet, Utrecht, Botshol, Schouwen (Flauwersinlaag) en Braakman.

10 (224). *OCEANODROMA LEUCORRHOA* — Vaal Stormvogeltje.

Noordzegebied: Doggersbank, 19 sept., ex. verzameld (P. Boer); Terschelling, 2 dec. (Tanis); Lichtschip „Texel”, 19 nov., ex. verzameld (P. Boer); Noordzee, visserschuit, 17 sept., ex. verzameld (idem); Huisduinen, 29 sept. (Vj. 11: 209); Noordzee, tussen Petten en Callantsoog, 18 sept., ex. verzameld (P. Boer); Kennemer duinen, 14 okt. (Vj. 11: 209); IJmuiden, 6 okt. (H. Niesen c.s.); Zandvoort, 28 sept., 2 ex. (idem), Scheveningen, Haven: 9 sept. (Vj. 12: 308); 28 sept. (Ki, Oo, Sw); 29 sept., 1 ex. (idem en Te, Nu, Wo), 1 ex. (Wo) en 1 ex. (Rijven c.s.); 5 okt. (Wa); 6 okt. (Martens); 13 okt., 9—16 uur, 6 ex. (excursie N.O.U., vanaf de Pier); Den Haag, 18 nov., levend ex., Populierstraat (Vj. 12: 233); Kijkduin, 28 sept. (C. de Visser); H. v. Holland, 28 sept., 15—17 uur, 5 ex. (Swart c.s.); Renesse, Z, 28 sept., 4 ex. (Viergever).

IJsselmeergebied: O. Flevoland: Knardijk, 29 sept., 1 ex. (B.Wi) en 1 ex. (H. Niesen c.s.) en 6 okt. (Vj. 12: 308); Veluwemeer, 29 sept. (H. Niesen c.s.); Nulde en Hoef, 28 sept., 2 ex. (Vj. 11: 209); A'dam, Westerdoksdijk, 3 okt., verkeersslachtoffer (Swart).

11 (223). *HYDROBATES PELAGICUS* — Stormvogeltje.

Noordzegebied: Lichtschip „Texel”, 19 nov. (coll. Zoöl. Mus. A'dam) (P. Boer); Schoorl a/Zee, 23 nov., dood ex. (VWHK); Zandvoort, 28 sept. (H. Niesen c.s.); Wassenaar, strand, 13 okt. (Vj. 11: 209); Scheveningen, Haven, 28 sept. (Ki, Kl, Oo, Sw; Kuntze, zelfde ex.?); H. v. Holland, 28 sept., 4 ex. (Vj. 11: 209); Noordzee, ter hoogte van Lichtschip „Goeree”, 1 sept. (v. Swelm, Koppers).

IJsselmeergebied: O. Flevoland, Knardijk, 29 sept. (v. Erve, Mandos); Ermelo, Weisteeg (kust), 27 sept. (Vj. 11: 209).

12 (225). PUFFINUS PUFFINUS — Noordse Pijlstormvogel.

Terschelling, 31 jan. (kijker: 7 x 50; afstand: 25 m) (Tanis).

[Dit is het eerste jan.-geval (zie Avif. Ned.: 11) (t.K.).]

Zandvoort, 29 sept., 3 ex. (kijker: 10 x 50; afstand 500 m; van boven donker, van onderen wit; afwisselend rug- en buikzijde naar mij toegekeerd) (F. Niesen); 4 okt., dood ex. in zeer slechte staat, op strand (Philippina); Scheveningen, Haven: 27 sept. (Ki) en 1 ex. → Z (kijker: 12 x 50; zwarte boven- en witte onderkant; scherpende vlucht, dalend en rijzend) (v. Swelm) en 1 ex. → N (idem); 28 sept. (Ki); 2 okt., 2 x 1 ex. → Z (idem); 3 okt., dood ex. op strand (Vj. 12: 308); Westkapelle, Z, 29 sept., 1 ex. → NW (v. d. Weghe).

13 (226). PUFFINUS GRAVIS — Grote Pijlstormvogel.

1 sept., ad., ca 2½ mijl uit de kust van Oostvoorne (kijker: 12 x 50; afstand: ca. 20 m vanaf het schip „Koningin Emma”; zwarte schedelkap en witte keel; halsband liep tot zwarte kopkap; rug donkerbruin; op staartbasis duidelijk zichtbare V-vormige witte vlek; onderzijde licht; zwarte vlek op onderbuik; vlucht kantelend als van Noordse Pijlstormvogel (v. Swelm, Koppen) (**).

[Dit is het 5e geval en het eerste uit september (zie Avif. Ned.: 13) (t.K.).]

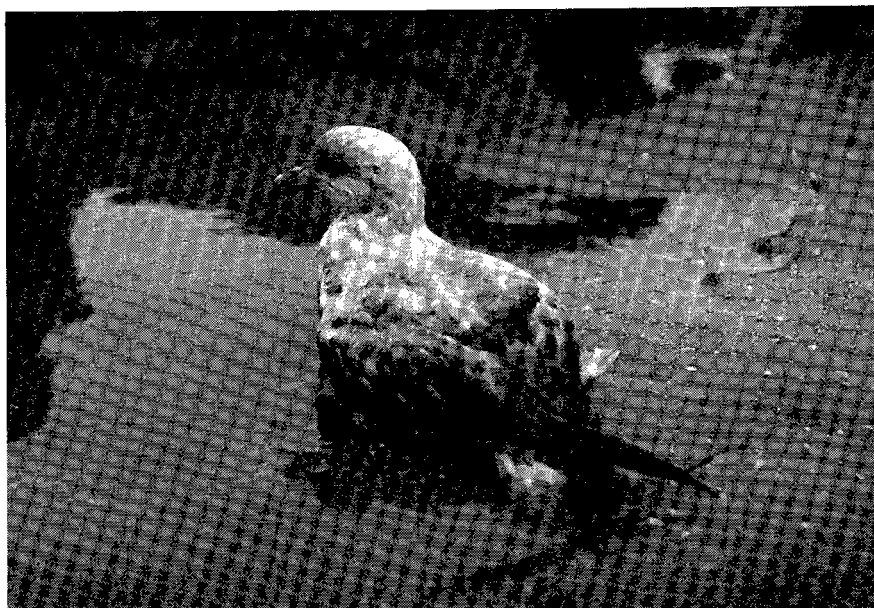

Foto: F. P. J. KOOIJMANS

Fig. 1. Noordse Stormvogel (*Fulmarus glacialis*), Scheveningen.

16 (228). FULMARUS GLACIALIS — Noordse Stormvogel.

Schiermonnikoog, 4 en 6 okt., resp. 1 dood ex. lichte fase en 1 dood ad. + 1 dood juv. ex. (geen van allen met olie) (v. Hecke); Den Helder, 27 sept. (VWHK); Haaksgronden, Noordzee, 23 aug. (idem); Hondsbossche Zeewering, 20 april, 2 ex. (idem) en 5 okt., ex. lichte fase (uitgeput, geen olie) (Meeth); Camperduin-Bergen, 13 okt., 3 ex., verzameld (VWHK); Camperduin-Egmond, 19 okt., 3 dode ex. (idem); Bakum a/Zee, 20 aug., dood ad., donkere fase (verzameld) (Zwitser); Bloemendaal, strand, 1 okt., dood ex., lichte fase (v. d. Elst);

Scheveningen, Haven, 28 sept. (Ki c.s.); Kijkduin, 22 sept. (v. Swelm); H. v. Holland, 23 nov. (vloog onzeker) (Ou).

17 (222). SULA BASSANA — Jan van Gent.

IJsselmeergebied: 29 sept., 1e jaars, uitgeput, Ermelo, Drieërweg (na verpleging in Harderwijk, 7 okt. aldaar weer weggevlogen) (Tj, Wo, Nu).

19 (221). PHALACROCORAX ARISTOTELIS — Kuifaalscholver.

[1939: 1 maart, ♂ juv., levend aangetroffen op strekdam K.N.S.M., A'dam (coll. Zoöl. Mus. A'dam, no. 16.609) (wordt onder de 4 vondsten — zie Avif. Ned.: 13 — als „gepubliceerd” vermeld, doch publicatie heeft nooit plaats gevonden) (Voous).]

3 nov., Terschelling, Noordzee (zeer w.s. olievogel) (Tanis); 24 nov., 2 ex., O. Flevoland, Houtribsluizen (Vj. 12: 308); 14 en 15 dec., juv., IJmuiden (kijker: 10 x 50; afstand: 38 m; kleiner dan gewone Aalscholver, dunne, slanke, haast zaagbekachtige snavel; bijna constant met duiken geheel uit water opspringend; zat 14 dec. in Noordzeekanaal voor de kleine sluizen; 15 dec., zich drogend op krib bij de grote sluizen) (Meeth, Bi); 16 dec., ibidem (F. en H. Niesen, Rampen); 26 dec., ibidem (afstand: 8 m) (Ki, Kl); 29 dec., ibidem (Sw, de Roever).

21 (177). ARDEA PURPUREA — Purperreiger.

Broedgevallen: Eernewoude, Fr., 6 (Van. 16: 145); Leerdam, ZH, 4 à 5 (28 juni, 2 pulli geringd) (Lichtenbeld, Marra, Veen).

Ermelo, Weisteeg, 15 en 22 mei, resp. 2 en 1 ex., op zelfde plaats uit het riet komend (geen nest gevonden) (N. v. d. Beek); Rockanje, Quakjeswater, ZH, 15 mei, ex. tussen de broedende Blauwe Reigers (waarmee het op vloog en later ook weer daalde) (Ou); Made en Drimmelen, N.Br., 19 juni, ex. opvliegend uit niet bereikbaar wilgenbosje (Spaans, Swennen).

24 okt., Vinkeveen (Marra); 27 okt., O. Flevoland, Knardijk (idem); 15 dec., Eemnes, Eempolder (Mörzer Bruijns).

[Dit is het vijfde dec.-geval (zie Avif. Ned.: 14) (t.K.).]

22 (178). EGRETta ALBA — Grote Zilverreiger.

20 sept. en 27 sept.—1 okt., Bantega, Fr (afstand — 20 sept. — ca. 40 m; snavel geel; stond eenmaal midden in de vaart op een fuik) (Van. 16: 282 en 17: 15) (*).

23 (179). EGRETta GARZETTA — Kleine Zilverreiger.

11—13 mei, ad., O. Flevoland, kanaal bij gemaal Lovink (kijker: 7 x 50; afstand: 15 m; kleine, witte, slanke reiger; zwarte snavel en poten; gele tenen goed zichtbaar in de vlucht; witte sierven op de kop); 13 mei, 's avonds w.s. zelfde ex., vliegend → Z, Ermelo, Horloo (J., O. en L. van Dijk, D. Dooijewaard) (**).

25 (181). NYCTICORAX NYCTICORAX — Kwak.

Broedgevallen: N. Brabant: Brab. Biesbosch: 6 juni, leek weinig talrijk in vergelijking met voorafgaande jaren (Lebret); 9 juni, 2 ex. (Ou); 29 juni, 3 ex. (Vj. 11: 129); Limburg, kolonie van 8 nesten met 22 jongen.

april, dood ex., Rheden (Vogelwerkgr. Wageningen), wel zelfde als „eind april, dood ex., Plassenwaard, G.” (Vj. 11: 129); 9 mei, ad. → ZW, Hoophuizen (Bi); 11 juli, juv., Helenvaen, Mariapeel, L. (Dr); sept., ad., Eemmond, U (C. Boog, med. Poorter).

26 (182). IXOBRYCHUS MINUTUS — Woudaapje.

Broedgevallen (?): Diemen, Akkerswade, NH, 16 juni—18 aug., 2 ad. en 1 juv. (Swart, Garrelfs, Oldenhof, Oorel); Loosdrechtse plassen, U, tenminste 3 (Vj. 11: 209); Valkenswaard, Visvijvers, NBr, tenminste 2 (Hallmann c.s.); Stip-hout, Leemkuilen, NBr, 21 en 25 mei en 5 juni, resp. 1, 2 en 1 roepend ex.; 13 en 27 juni, ♂; 4 sept., 2 ex. (v. Aerle).

27—30 april, ♂, Heerlerheide (NHMbl. 52: 64); aug., op zeven data, 1 juv. (15 aug., 1 gevangen), Zwartemeer en 17 aug., juv., Kampereiland, Kattenwaard (Koridon); 7 en 9 sept., juv., Wassenaar, duinen (Meijendelonderzoek); 22 sept., ad., ibidem (v. Swelm, Koppers).

28 (172). CICONIA CICONIA — Ooievaar.

Broedgevallen: *Nederland*: 33 door paren bewoonde nesten, waarvan 24 met broedresultaat (56 uitgevlogen jongen) (Vj. 11: 202).

juni, Friesland, zwervend, zelfs groepen van 7 en 16 ex. (Vj. 11: 201); 11 juni, Apeldoorn, Wenum, 1 ex. (Nijeboer); 12 juni, Heerlen, 2 ex. (NHMbl. 52: 94); 30 juni, Kampen, 3 ex. (de Wilde).

Winterwaarnemingen: 5 jan., 2 ex., Den Haag, bos achter park Zorgvliet (Vj. 11: 201); 6 jan., ex. → W, Rotterdam (ibidem); 4 dec., 1 ex., Vaassen, G (Vj. 12: 233).

29 (173). CICONIA NIGRA — Zwarte Ooievaar.

Punt v. Reide, Gr, 8 sept. (Vj. 11: 209); Leiderwolder Polder, Z. van de Dollard, 10 sept. (ibidem); Oldenzaal, 16 en 17 aug. (ibidem); O. Flevoland, ZW van Elburg, 11 aug., 2 ex. (IJerman); Ederveen, G, 20—27 sept. (Vj. 11: 156 en 209); Veenendaal, U, 19 sept. (Vj. 11: 209); Kattendijke, Z, sept. (ibidem).

30 (174). PLATALEA LEUCORODIA — Lepelaar.

Broedgevallen: Terschelling, Boschplaat, Tweede Duintjes, totaal 8 (Tanis). 22 jan., ex. → NNO, A'dam, boven de Dam (Warnders); 9 nov., juv. en 4 dec., 1 ex., Braakman (v. Impe, v. d. Weghe).

31 (175). PLEGADIS FALCINELLUS — Zwarte Ibis.

Dokkumer Nieuwe Zijlen, Fr, 1, 16, 17, 23 en 24 nov. en 1 dec., resp. 1, 2, 2, 1, 2 en 2 ex. (Van. 17: 10 en 15); O. Flevoland: 31 okt. en 3 nov., Knardijk (Vj. 11: 209); 31 okt. (de Waard) en 3 nov. (Marra c.s.), stort Lelystad; 6 nov., Visvijvers (al wel 14 dagen aldaar) (Schweigman); Castricum, NH, infiltratiegebied, 3 nov. (Verkerk, Tempelmans); Andijk, NH, 16—26 nov. (VWHK); Enkhuizen, bij vuurtoren, 17 en 24 nov. (Vj. 12: 233); Vinkeveen, U, 29 sept. (H. Niesen, Koning, Vader e.a.); Eempolder, U, 20 okt. (Vj. 11: 209); Eemmond, 3 nov. (B. de Kruijff, Dubbeldam e.a.).

35 (—). ANAS FORMOSA — Siberische Taling.

15 febr. en 21 febr.—4 maart, ♂, A'dam-W, in gracht van Baarsjeswal (M. Bakker; 28 febr., ook Bi, Ki, Sw, Te, Wa) (**); 5 maart, ♂, ibidem, Geuzenkade (Sl) (**); 21 maart, ♂, ibidem, Sloterdijk, Spieringhorner binnenpolder, op geïnundeerde weide (Belterman c.s.) (**).

[Wel steeds zelfde ex.; niet ontsnapt uit Artis (Te).]

38 (199). ANAS STREPERA — Krakeend.

Broedgevallen: O. Flevoland, Veluwemeer-Z, 4e eilandje (bij Harderwijk), 1, voorts 2 met eieren van Krakeend + Krooneend (zie verder Lim. 37: 8—10).

IJsselmeergebied: O. Flevoland: Lelystad, max. (13 april) 12 ex. (N. v. d. Beek); Knardijk, max. (3 juli) ♀ + 9 juv. (Vj. 11: 209); Veluwemeer-Z, max. (1 nov.), ca. 180 ex. (J. Smit, Ithon); Ermelo, Horloo, max. (4 aug.) 9 ex. (J. v. Dijk); A'damse Bos, ♂, 16 febr.—9 maart (VWAD); Marken, 2 nov., 4 ex. (Garrelfs); 11 nov., 5 ex. (Swart).

Overig N. Holland: Naardermeer, max. (20 april), 7 ex. (Fischer, Ladiges); A.W. duinen, max. (3 febr.), 2 ex. (H. Niesen); Haarlem, Mooie Nel, 8 april, 2 ex. (idem); *Z. Holland*: Katwijk, duinen, 3 aug., 2 ex. (Rampen); *Zeeland*: Wolfartsdijk, Veerse Meer, 8 sept., 2 ex. (Lebret); Braakmanpolder, max. (16 april en 3 sept.), resp. 5 en 6 ex. (idem); Hoofdpilaat, 3 nov., 2 ex. (v. Impe).

39 (202). ANAS PENELOPE — Smient.

Broedgevallen: Terschelling, 2 (Tanis).

40 (203). ANAS ACUTA — Pijlstaart.

Broedgevallen: Terschelling, Boschplaat, 7 juni, ♀ + 9 pulli (v. Althuis, G. Jansen, Zorgdrager); Vlieland: Meeuwenduinen, 7 april, verlaten 3-legsel (1 ei in coll. Hellebrekers) (J. Wortel); 2 juni, ♀, 1e Kroonpolder; 12 juli, 3 ex., aldaar (Spaans, Swennen); O. Flevoland, Kamperhoek, 1 (Vj. 11: 129); Texel, 1 (ibidem); Ossendrecht, NBr, Kleine Meer, 19 mei, ♀ + 5 juv. (B.Wi; zie ook Vj. 11: 209); Grote Meer, 3 juli, ♀ + 7 pulli (Swart); Bortel, Kampinase Heide, w.s. 1 (5 juni, alarmerend ♂; 10 juni, 2 ex.; 22 juni, ♂; 14 juli, 1 w.s. juv.) (v. Erve).

42 (205). NETTA RUFINA — Krooneend.

Broedgevallen: O. Flevoland, Veluwemeer-Z, 4e eilandje (bij Harderwijk), 15; voorts 4 met eieren van Krooneend + Wilde Eend en 2 met eieren van Krooneend + Krakeend; 3e eilandje, 1 (zie verder Lim. 37: 8—10) en 1 verstoord nest (med. assistent-bewaker); 1e eilandje, 1 (idem); Botshol, 10 (Vj. 12: 233); Vinkeveense Plassen, 5 juni, 2 ♂♂, 2 ♀♀ en 7 pulli (M. Bakker, L. Koerts); 13 juli, 7 ♀♀ met in totaal ca 40 juv. (4 tot 8 per ♀) (Wo, Nu).

O. Flevoland: de verdere gegevens betreffen bijna allemaal het broedgebied in Veluwemeer-Z (zie boven), met max. (16 mei) 18 ♂♂ + 4 ♀♀ (J. en O. v. Dijk) en (1 nov.) ca 25 ex. (J. Smit); Ermelo, Horloo, 15 mei, 1 paar; 8 sept., 13 ex. (J. en O. v. Dijk); Naardermeer, 20 april, ♂; 16 juni, paartje; 22 sept., 14 ex. en 12 okt., ♂ (Fischer, Ladiges); A'dam-W, 2 maart, ♀ (Swart); A'damse Bos, 3 maart, ♀ (Frieswijk); Gouwzee, 1 sept., 10 ex. (M. Bakker); A.W. duinen, Oranjekom, 6 okt., 1 ex. (H. Niesen).

43 (209). AYTHYA MARILA — Toppereend.

Broedgeval: 21 juli, ♀ + 8 pulli, Fort Kwadijk, NH; 28 juli en 13 aug., ♀ + 7 pulli, aldaar; 1 sept., ♀ met 5 jongen, ibidem (zie verder „De Pieper”, Periodiek van de VWHK, 3: 32; vier verschillende waarnemers).

[Het broedgeval bij Kortenhoeft (Jaarbericht CNV 9: 20) in 1919, vermeld door Van Oordt en Verwey (1925), De Ned. Vogels: 627 en, zij het onder reserve, door Haverschmidt (1942), maar dat door de C.N.A. niet meer werd aanvaard, komt daardoor wel weer in een ander licht te staan (t.K.).]

44 (208). AYTHYA FULIGULA — Kuifeend.

Broedgevallen: *N. Holland*: Texel: Oude Schild, 8 paar + jongen; De Bol, juni, 1 paar + jongen; Ooster- en Westerkolk, juni, 4 paar + jongen; Waal en Burg, juni, 5 paar + jongen (VWHK); Wieringen, Waard- en Nieuwelandpolder, 27 juli, 1 paar + jongen (idem); Schermerhorn, Westmijzen, 10 aug., ♀ + 5 jongen en

♀ + 15 jongen (idem); Groot Schermer, 10 aug., ♀ + 5 jongen (idem); Noord-Beemster, 25 aug., ♀ + 7 jongen (idem); Beemster, 27 juli, tenminste 6 paar + jongen (idem); Jisp, 15 ex., waaronder ca 10 vliegvlugge jongen (idem); Edam, Oosthuizen, 3 (idem); A'dam, Joh. Huizingalaan, rioolzuiveringsinstallatie, 4 ♀♀ met resp. 3, 4, 5 en 21 pulli (v. d. Veer); Z. Holland: Wassenaar, duinen, 131 (Meijendelonderzoek); N. Brabant: Boxtel, Kampina, Huisvennen, 2 (v. Erve); Valkenswaard, 1 (Hallmann).

46 (206). AYTHYA FERINA — Tafeleend.

Broedgevallen: A.W. duinen, 18 aug., ♀ + 3 pulli (Meeth); Edam, Oosthuizen, 4 en Fort Kwadijk, 1 (VWHK); Monnikendam, juli, ♀ + 7 pulli (idem); Westzaan polder, 6 juni, 1 nest met eieren, ♀ met 7 en ♀ met 9 pulli (M. Bakker, L. Koerts); Wassenaar, duinen, 6 (Meijendelonderzoek); Ossendrecht, NBr, Grote Meer, 10 (Vj. 11: 209); Valkenswaard, Visvijvers, zeker 25 à 30 (Hallmann); Bergen, De Hamert, L, 16 juni, ♀ + 4 juv. (Spreuwenberg).

47 (207). AYTHYA NYROCA — Witoogend.

Terschelling, Groede, 26 nov., 4 ex. (Tanis); Schoonebeek, Dr, 23 nov., 2 ex. (Vj. 12: 233); O. Flevoland: Houtribsluizen, 15 sept., 4 ex. (Vj. 11: 209); Veluwemeer-N, 28 nov., 1 ex. (Vj. 12: 233); Camperduin, NH, 1 sept., 5 ex. (VWHK); Katwijk, duinen, 23 maart en 2 april, 1 ex. (Rampen); Den Haag, Verversingskanaal, W.L. duinen: begin—21 jan., 2 ex. (Te); 31 jan. en 16 febr., 1 ex. (F. de Boer, Beukers); 3 febr., 1 ex. (Reesink); 24 maart, 1 ex. (Martens); 30 juli, 1 ex. (Meijendelonderzoek); 11, 12 en 17 dec., 1 ex. (v. Swelm); 24 en 29 dec., idem (Vj. 12: 233); Lekkerkerk, Bakkerswaal, ZH, 27 april, 1 ex. (Rampen); Kop v.h. Land, Nieuwe Merwede, 3 maart, 2 ex. (Ou).

48 (210). BUCEPHALA CLANGULA — Brilduiker.

Zomerwaarnemingen: 23 juni (Ki c.s.), 7 juli (Wo, Nu), 29 juli (Marra c.s.) en 29 aug. (J. v. Dijk, de Wilde), 1 ex., O. Flevoland, Houtribsluizen; 22 juli, 2 ex., Renkum (Vj. 11: 156); 16 aug., 1 ex., Wijk a/Zee, pompstation (Zwitsers, de Vries).

Ook enkele mei- en sept.-gegevens, 22 sept., zelfs 45 ex., Kijkduin (v. Swelm).

49 (211). CLANGULA HYEMALIS — IJseend.

Binnenland: Tegelen, L, op de Maas, 2 maart, juv. (Spreuwenberg).

De verdere kaarten betreffen: Noordzeegebied: Terschelling (max., eind dec., 28 ex.; Tanis); Wieringen, Kornwerderzand, Wassenaar, Europoort, Veerse Meer, Westerschelde en Braakmanpolder.

IJsselmeergebied: O. Flevoland (Houtribsluizen) en Z. Flevoland (einde van nieuwe dijk).

50 (214). MELANITTA FUSCA — Grote Zeeëend.

IJsselmeergebied: O. Flevoland: 6 jan., Hardersluis (Wo, Nu, Tj); 24 nov., 2 ex., Houtribsluizen (Wo, Nu); 1 dec., 5 ex., Veluwemeer-N (de Wilde); 25 dec., Lelystad (Wo); A'dam-W, Grote IJpolder, 15 dec., 2 ex. (hiervan 22 dec. 1 ex. gestorven) (M. Bakker); Marken, 14 dec., 2 ex. (Bonten).

Binnenland: 9 febr., Borgharen-Itteren, L (NHMBL. 52: 47).

Zomerwaarneming: 19 aug., 8 en 5 ex. → W, Schiermonnikoog (Fabritius).

52 (213). MELANITTA NIGRA — Zwarte Zeeëend.

IJsselmeergebied: Lelystad, IJsselmeer, 8 dec. (Marra); 15 dec., 4 ex. (Wo, Nu); 25 dec., 3 ex. (Wo); Eemmond, 26 juni, 6 ex. (Vj. 11: 156).

Binnenland: Renkum, G, 30 nov., 3 ex. (Vj. 12: 233); Hooge en Lage Mierde, Goorven, NBr, 1 nov. (Moller Pillot c.s.); Hulsberg, L, 27 jan.—3 febr. (NHMBL 52: 19).

53 (212). SOMATERIA MOLLISSIMA — Eidereend.

IJsselmeergebied: O. Flevoland: Hardersluis — gemaal Lovink, 5 jan.—eind febr. (IJzerman; ook op tussendata; Wo, Nu, Tj; Marra c.s.; e.a.); Kamperhoek, 18 mei, 3 ex. (Lichtenbeld c.s.); Knardijk, 17 nov., 3 ex. (Marra); 20 nov. (IJzerman) en 8 dec. (Marra).

Zeeland: N. Beveland, Oosterschelde, 22 juli, 2 en 19 ex. (Vader); Grevelingen, 23 en 24 sept., 7 ex.; 25 sept., 2 en 24 ex. (idem); Braakman, 2 juni, 4 en 5 ex. (v. d. Weghe) en 31 juli, 16 ex. (v. Impe); Breskens, 18 juni, 6 ex. (Lebret).

55 (217). MERGUS MERGANSER — Grote Zaagbek.

Zomerwaarnemingen: 3 juni, ♂, Ketelmeer (Vj. 11: 129); 8 juni, ♂, Knardijk (Te c.s.); 6 juli, 2 ♂ ♂, Brab. Biesbosch (Vj. 11: 129); 4 aug., ♂, Naarden, IJsselmeer (Vj. 11: 156); 11 aug., ♀, Lelystad (Wo).

56 (218). MERGUS SERRATOR — Middelste Zaagbek.

Zomerwaarnemingen: 7 juni, ♂, Vlieland (Duiven); 7 juli, ♀, Willemstad, N.Holl. Diep (Verhey); 10 juli, ♂ en ♀, O. Flevoland, Lelystad (Derksen); 11—27 aug., 3 ex., Schiermonnikoog (Vj. 12: 233); 25 aug., ♂, Vlieland (slagpenrui en rugwond; coll. Rijksmuseum, Leiden) (Spaans, Swennen).

Binnenland: Krimpen a/d Lek, 12 jan. (Duiven); Nijmegen, Waal, 25 jan., ♀ (v. Erve).

57 (219). MERGUS ALBELLUS — Nonnetje.

Zomerwaarnemingen: 10 juni, ♀, O. Flevoland, Knardijk (Taapken); 15 juni, idem (J. v. Dijk); 26 juni, ♂, ibidem (idem).

58 (196). TADORNA TADORNA — Bergeend.

Broedgevallen: Hilversum, Wasmeer, 2 juli, 1 paar + 9 pulli (Nu); Eemmond, max. (11 juli) 78 ad. en ca 50 pulli en (19 juli) ♀ + 60 à 65 pulli (Vwgr. Eemmond); Katwijk, duingebied, 13 juni, 1 paar + 9 pulli (Rampen); Brab. Biesbosch, 7 juni, 1 paar + 9 pulli (Lebret); Hollands Diep, 1 (Snijder); Lage Zwaluwe, Amer, 8 mei, 11 ad. (Verhey); Hulst, ZVI, 1 aug., 64 juv. (v. Impe); Braakman, 12 paar (70 pulli) (idem).

A'dam, Grote IJpolder, 7 juli, ca 60 ad. (M. Bakker); Vossemeer, Grote en Kleine Meer, 19 mei, tientallen (B.Wi); Hoofdplaat, Westerschelde, 6 aug., ca 1950 ex. in slagpenrui (Lebret c.s.); Wissenkerke, Veerse Meer, 7 sept., ca 250 1e jaars (Lebret).

Binnenland: Ubbbergen, Bisonbaai, G, 14 maart, 2 ad. (v. Erve); Herwijnen, G, 2 jan., 2 ad. (Entrop).

60 (188). ANSER ANSER — Grauwe Gans.

Broedgeval: O. Flevoland, hoek Zuidervaart en vaart Lelystad, 5 juni, 2 ad. + 4 donsjongen (Drs. Cavé, Drs. v. d. Toorn en W. Betzema).

Zomerwaarnemingen: 23 en 26 mei en 7 en 15 juni, resp. 26, 23, 21 en 5 ex., O. Flevoland (J. v. Dijk); 26 mei, 100 ex. (J. Witlox) en 8 juni, 4 ex. (Lebret), Brab. Biesbosch; 30 mei, ca 35 ex. → N (Boellaard), 1 juni, 42 ex. → ONO (Swart c.s.) en 3 juni, 3 ex. → NO (Sw), A'damse Bos; 31 mei, 12 ex., overvliegend, Marken (Bonten);

1 juni, 3 ex. → Z, Den Haag (de Visser); 2 juni, 16 ex. → N, Uitdam (M. Bakker) en ca 35 ex. → N, Loosdrechtse Plassen (Boellaard); 3 juni, 29 ex. → N, Wassenaar (Regensburg); 4 juni, 18 ex. → NO, Diemer zeedijk, NH (Swart); 6 en 15 juni, resp. 14 en 1 ex., Zwartemeer (Koridon); 7 juni, 17 ex. → Z, later 8 ex. van Z invallend, Eemmond (Vwgr. Eemmond); 23 juni, Ermelo (J. v. Dijk).

10 aug., 2 ex., Goeree, Ventjagersplaat (Ou c.s.); 18 aug., 3 ex., O. Flevoland (v. Swelm); 25 aug., 15 en 6 ex., Terschelling (Tanis); 31 aug., 1 ex. → Z, De Beer (H. Niesen); 29 aug., 7 en 8 ex., overvliegend, Eemmond (Vwgr. Eemmond).

61 (189). ANSER ALBIFRONS — Kolgans.

7 april, ca 100 ex., Numansdorp (v. d. Lee); 17 april, 50 ex., Ameland (Van. 16: 143).

[Afgezien van een drietal mei- en enkele zomergegevens was de laatste datum tot nu toe 10 april (zie Avif. Ned.: 25) (t.K.).]

14 sept., 1 ex., Gaasterland, Sondeler Leien (Philippona).

[De vroegste datum is 8 sept. (zie Lim. 37: 26) (t.K.).]

62 (190). ANSER ERYTHROPUS — Dwerggans.

13 jan., O. Flevoland, Dronten (Oo, Te, Ki, Kl, Knippenberg); 12 okt., ad., ibidem, Knardijk (Tj, Lodder, N. v. d. Beek); 6 nov., ad., Oude Mirdum, Fr. (Lebret).

(191b). ANSER FABALIS BRACHYRHYNCHUS.

23 juni, 1 ex., Oostvoorne, ZH (kijker: 7 x 50; afstand 150 m) (P. Lina).

[Juni-gevallen waren tot nu toe niet bekend (zie Avif. Ned.: 26) (t.K.).]

(191c). ANSER FABALIS ROSSICUS.

16 febr., ca 230 ex. (met ca 20 *fabalis*) (duidelijk herkenbaar aan kleurverdeling en gestalte), Braakman (v. d. Weghe).

(191b). ANSER FABALIS BRACHYRHYNCHUS.

N. Holland: Texel, Den Burg, 13 okt., 60 ex. (Meeth); Marken, 30 maart, kadaver reeds begin maart aanwezig volgens bewoner (Swart); Z. Holland: Den Haag, Madepolder, 27 jan., 28 ex.; laatste waarneming aldaar 10 maart, 35 ex.; alleen tijdens de ergste koude in febr. afwezig (Martens c.s.); Krimpen a/d Lek, 20 jan.—23 febr., 2 ex. (Duiven); Rockanje, Quakjeswater, ad., 15 april en 6 mei (ziek?) (Ou); Zeeland: Braakman polder, 5 jan., 2 ex. (v. d. Weghe); IJzendijke, 12 jan., 26 ex. (idem); N. Brabant: Lage Zwaluwe, 12 jan. (IJzerman c.s.); Bortel, Kampina, 14 jan., 40 ex. (v. Erve); Someren, Beuven, 25 jan. (B.Wi) en 27 jan., 2 ex. (Hallmann); Nettersel, 14 febr., 2 ex. (Wi); Moerdijk, 24 nov. (Ou, Dr).

— (—). ANSER „NEGLECTUS” — Sushkins Gans.

25 jan., overjarig ♂, gevangen, Bokhoven, NBr (zie verder Lim. 36: 149).

64 (192). ANSER HYPERBOREUS — Sneeuwgans.

23 febr., ca 40 ex., Nederhorst den Berg, NH (kijker: 8 x; afstand: 50 m; grote witte vogels in V-vlucht; vleugeltoppen — ca halve vleugel — zwart; beslist geen Lepelaars, nek was korter, gedrongen figuur) (W. Ridderikhof en echtgenote) (*).

65 (195). BRANTA BERNICLA — Rotgans.

3 juni, 250 ex., Schiermonnikoog, kwelders (Ou, Dr) en 200 ex., Ameland, Oerd (H. Niesen c.s.).

IJsselmeergebied: O. Flevoland: Lelystad, 24 febr., 2 ex. (Wo, Nu, Tj); Knardijk, 7 april, 3 ex. (Marra); Eemnes, Eemmond, 17 nov., 2 ex. (Vwgr. Eemmond); A'dam, Westhaven, 7 april (de Roever); Sumatraplantsoen, 14 dec., 30 ex. → N (Garrels).

Binnenland: Eindhoven, Karpendonkse Plas, 15 dec., 20 ex. (med. B.Wi).

(195b). BRANTA BERNICLA HROTA

13 jan., 2 ex. → ZZW, met 6 *bernicla*, Zandvoort (H. Niesen, Vader); 20 jan., dood ex., A.W. duinen (idem); 2 maart, Braakman polder (v. d. Weghe).

66 (194). BRANTA LEUCOPSIS — Brandgans.

IJsselmeergebied: O. Flevoland: 12 jan., 40 ex. (Lichtenbeld c.s.); 10 febr. (Meijerink); 15 febr. (J. v. Dijk); 17 febr., 4 ex. (Meeth); Ermelo, 6 maart, 6 ex. (J. v. Dijk); Baarn: 9 jan., overtrekkende groep (Poorter); 16 jan., 50 à 80 ex., overtrekkend (idem); 20 nov., 1 of enkele, overtrekkend (Vwgr. Eemmond); Huizen, 17 maart (Schüttenhelm).

Binnenland: Utrecht, Merwedekanaal, 27 febr., zeer tam ex. (droeg metalen ring) (Schüttenhelm); Eindhoven, Stratumse heide, 1 jan., 4 en ca 60 ex., overtrekkend (Hallmann); Someren, Beuven, NBr, 25 jan. (B.Wi).

[1962: 7 april, 6 ex., Blaricum, Meent (Poorter).]

6 april, 11 ex., Braakman polder (v. d. Weghe); 7 april, ca 50 ex., Numansdorp (v. d. Lee).

[De laatste datum was tot nu toe 2 april (zie Avif. Ned.: 27) (t.K.).]

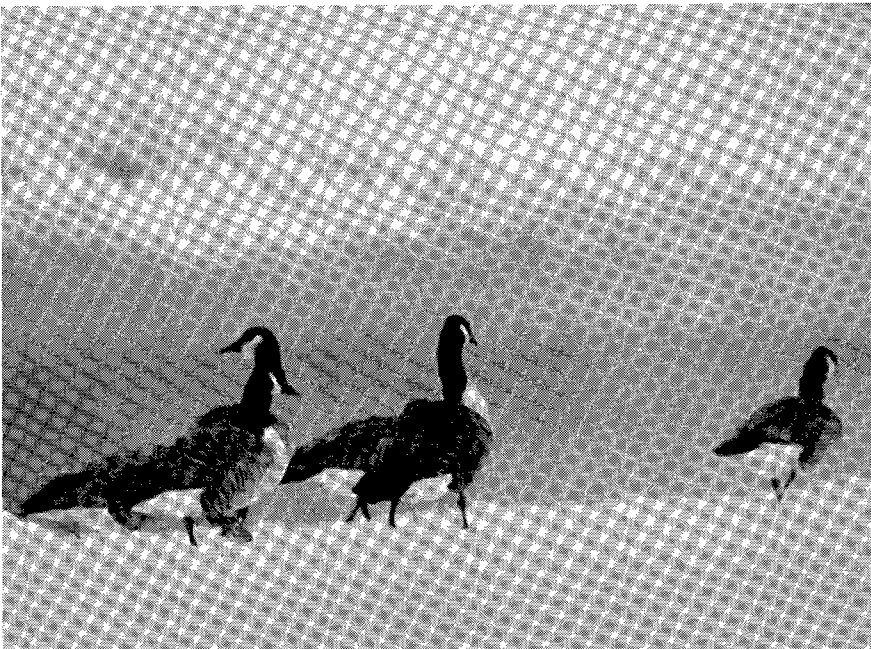

Foto: Dr. J. PRINS

Fig. 2. Canadese Ganzen (*Branta canadensis*), O. Flevoland, jan. 1963.

27 juni, 2 ex., Zwanewater (Vj. 11: 129); 24 okt., Numansdorp (v. d. Lee).
[De vroegste datum is 17 okt. (zie Avif. Ned.: 27) (t.K.).]

67 (194bis). BRANTA CANADENSIS — Canadese Gans.

Friesland: Terschelling, 22 jan., 8 ex. → W (Tanis); *O. Flevoland*: 12 (Colde-
wey; Lichtenbeld c.s.), 13 (Te c.s.; Nu, Tj, Wo) en 15 jan. (IJzerman), 6 ex., Kamper-
hoek; 26 jan., 5 en 8 ex., Elburg—Harderwijk, binnendijs (Te c.s.); 5 febr., 6 ex., ZW
van Elburg (IJzerman); 12 mei, Knardijk, buitendijs (N. v. d. Beek); 27 okt., 3 ex.,
Knardijk (vermoedelijk hybriden) (v. d. Lee); 3 nov., 3 ex., ibidem (hiervan in ieder
geval 2 ex. vermoedelijk hybriden) (Wo, Tj); 9, 10 (L. v. Dijk) en 17 nov. (Te c.s.),
eveneens 3 ex., aldaar; 29 dec., 4 ex., Kamperhoek (Marra); *Z. Holland*: 26 febr., 4 ex.,
Pernis, Heyplaat (Vj. 11: 130); 2 maart, 10 ex., Hellevoetsluis (Marra);
Utrecht: 27 jan.—30 maart, Veenendaal, de Meent (Vj. 11: 130); *Zeeland*: 23 dec.,
Veerse Meer (H. Versnel); *N. Brabant*: Deurne: 24 jan., tenminste 29 ex. (v.
Erve); 28 jan., nog slechts 8 ex. (idem); eveneens op 29 en 30 jan. (J. Schriks), 2 (Phi-
lippona), 3 (B.Wi, Spreuwenberg), 4 (Wi), 12 (B.Wi) en 26 febr. (idem); Veghel, 26
febr., 12 ex. (idem).

69 (187). CYGNUS OLOR — Knobbelzwaan.

Broedgevallen: Naardermeer, tenminste 5 (Fischer, Ladiges).

Terschelling, 11 febr., 14 ex. → O (Tanis); Nijmegen, Waal, 25 jan., 7 ex.
(v. Erve); Naardermeer, okt. en nov., 40 à 50 ex., verspreid (Fischer, Ladiges);
A.W. Duinen, kanaal, 25 dec., 2 ex. (H. Niesen); De Heen, NBR, schorren, 13
okt., 5 ex. (B.Wi); Esbeek-Netersel, „De Utrecht”, NBR, 24 jan., 15 ex. → NW
(Wi); Boxtel, Kampina, 25 febr. (v. Erve); Someren, Beuven, 25 jan.—31 maart,
max. (6 en 7 febr.) 11 ex. (B.Wi); Mierlo, Strabrechtse Heide, 8 maart, 2 ex., over-
vliegend (idem); Venlo, Maas, 3 febr.—10 maart, max. (17 febr.) 79 ex. (Spreuwen-
berg).

70 (185). CYGNUS CYGNUS — Wilde Zwaan.

Friesland: Terschelling, jan., max. (7 jan.) 11 ex. (Tanis); april, ex. met stookolie
(idem); Kornwerderzand, 17 febr., 4 ex. (Marra); *O. Flevoland*: jan., max. (28
jan.; IJzerman) 8 ex.; febr., max. (6 febr.) totaal 49 ex. (idem); maart, max. (14 maart;
idem en 16 maart; Swart c.s.), 11 ex.; 30 april (Vj. 11: 156) en 5 mei (Wo, Nu), 1 ex.,
Veluwemeer; 14 en 20 mei, 8 ex., Knardijk (J. v. Dijk); *Gelderland*: Ermelo, Hor-
loo, 31 maart, 21 ex. en 9 mei, 3 ex. (J. v. Dijk); Apeldoorn, in vijver, 27 maart,
5 ex. (Nijeboer); Nijmegen, Waal, 24 jan., 2 ex. (v. Erve); *N. Holland*: A.W.
Duinen, max. (16 febr.), 24 ex. (H. en F. Niesen); Marken, 26 jan., 7 ex. → Z
(Swart); A'dam-W, 14 maart, 40 ex. → NO (Warnders); A'damse Bos, 6 jan.—
medio maart, max. 2 ex. (VWAD); *Z. Holland*: Den Haag, 18 jan., 37 ex. (ver-
moedelijk cygnus) → Z (Reesink); Rockanje, Breede Water, 17 febr., 5 ex. (Schat-
tenkerk, Regeer); Hellevoetsluis, 2 maart, 5 ex. (Marra); Schoonhoven,
Lek, 18 juni, juv. (Vj. 11: 129); *Utrecht*: Eemmond, 21 maart (Poorter)—7 juni
(Vwgr. Eemmond), 1 ad.; Utrecht, Kromme Rijn, 19 en 20 jan., resp. 1 en 2 ex.
(Gadella); *Zeeland*: Braakmanpolder, 24 maart, 3 ex. en 6 april, 2 ex. (v. d. Weghe);
N. Brabant: Boxtel, Kampina, 17 maart, ad. (v. Erve); Someren, Beuven, 9
febr., 5 ex. (Hallmann); *Limburg*: Beesel, oude Maasarm, max. (10 maart) 12 ex.
(Spreuwenberg).

Terschelling, 6 okt., 3 ex., later in de maand enkele andere (Tanis); A.W. Dui-
nen: 5 okt., 2 ex.; 14 en 25 dec., resp. 8 en 7 ex. (H. Niesen c.s.); Wassenaar,
plassen duinwaterleiding, 14 dec., 9 ex. (Bz); Krimpen a/d IJssel, 5 okt., 4 ex.
(Duiven); Braakmanpolder, 7 dec., 2 ad. (v. d. Weghe, Suetens).

71 (186). CYGNUS BEWICKII — Kleine Zwaan.

IJsselmeergebied: 27 sept., 3 ad., Eem mond (Poorter); *Gelderland*: Ubbergen, Waal, 4 maart, 5 ex. (v. Erve); ibidem, Bisonbaai, 19 dec., 28 ex. overvliegend (en 5 ex., Kekerdomse Waard) (idem) en 22 dec., 11 ex., overvliegend (Hallmann); *N. Holland*: A.W. Duinen, 13 jan., juv. (F. Niesen); 25 dec., juv. (H. Niesen); *Zeeland*: Oost-Schenge, 30 nov., 21 ex. (Lebret); *Veerse Meer*, 7 dec., zelfde troep (idem); *N. Brabant*: Lage Mierde, het Goor, 14 jan., ad., overvliegend (A. en B.Wi); *Valkenswaard*, 27 jan., ad., op ijs in ven (Hallmann); *Limburg*: Tegelen, Maas, 12 jan., 4 ex. (Spreuwenberg).

74 (153). AQUILA CHRYSÆTOS — Steenarend.

1 en 6 juni, Wassenaarse duinen (zie verder Lim. 37: 192) (30 mei waargenomen boven Den Haag, door J. K. de Ruiter; med. C. J. de Visser) (**); 12 dec., Gaast-Piaam, Fr (kijkers: 7 x 50 en 10 x 50; afstand: 500 m; lichte kop en snavel, in de zon goudkleurig geel; in de zit alleen bovendeele van lichaam zichtbaar; in de vlucht donkere vogel met grote brede, rechte staart, aan het einde zwart en dichter bij het lichaam wit gedeelte; enorme vleugels; streek neer op ca 150 m afstand van troep ganzen, die er niet op reageerden; werd opgeschrikt door straaljager en toen bestookt door twee Sperwers; verdween later → N) (Mandemaker, Top) (**); 15 dec., Scheveningen, Haven (kijker: 15 x 50; afstand: ca 300 m; gleed laag over zee, fel geattaqueerd door Grote Mantelmeeuwen; was veel groter dan deze meeuwen; donker met witte vlekken op de vleugels; lichte staart met zwarte eindband; schroefde later omhoog; duidelijk gevingerde vleugels; verdween → N (Wa) (*).

74a (—). AQUILA HELIACA — Keizerarend.

11 jan.—4 maart en 6 nov.—8 dec., Ommen (zie verder Lim. 37: 264—276) (**).

75 (154). AQUILA CLANGA — Bastaardarend.

15 maart, juv., Renkum (witte stuit en witte band over de vleugels) (Ir. Pette, Vwgr. Wageningen).

78 (157). BUTEO BUTEO — Buizerd.

Broedgevallen: *Overijssel*: Denekamp, Breklenkamp, 1 (Niesen); Losser, De Lutte, vermoedelijk (13—27 juli op 2 plaatsen gezien, 1 x 2 ex.) (idem); *Gelderland*: Ermelo, Staverden, 1 en Leuvenum, 1 (N. v. d. Beek); Putten, Sprielderbos, 1 (idem en Sevinga); Winterswijk, 3 (Stoffel, Coldewey); Ubbergen, Wijlerberg, 2 mei, 2 alarmerende ex. (v. Erve); *N. Brabant*: Udenhout, 1 (v. Erve); Moergestel, 1 (idem); Goirle, „Gorpen Rovert”, 1 (B.Wi); Eindhoven, „Eckard”, 1 (idem); Boxtel, Kampina, 12 mei, ♂ en ♀ vergiftigd gevonden bij dode Houtduif (parathion) (tot kort voor deze datum regelmatig waargenomen; in mei totaal 7 ex., w.s. allen reeds broedvogels, vergiftigd aangetroffen in Midden-Brabant) (v. Erve); *Limburg*: Melick, 1 (NHMBL. 52: 94 en 134).

19 mei, ad., duinen bij Rockanje, ZH (Ou, Dr); 2 juni, 3 ex. en 1 solitaire trekkend ex., Schiermonnikoog (Ou).

(157b). BUTEO BUTEO VULPINUS.

3 juni, 4 ex., tussen Oud Gastel en Zevenbergen (spelend in de lucht, levendig vliegend; rossig getint) (Te, Ki).

80 (156). BUTEO LAGOPUS — Ruigpootbuizerd.

4 juni, 18 ex. in één groep, Terschelling (deze zeer grote groep vloog in de ochtend over de binnenduinenrand richting Boschplaat; de vogels vlogen cirkelend over

ons kampeerterrein en konden zeer goed worden waargenomen; het witte staartgedeelte met donkere, brede eindband en de zwarte polsvlekken waren duidelijke determinatiekenmerken; de hele ochtend, ook de vorige dagen, waren er 1, 2, 3 of 4 ex. en een enkele Wespendif overgevlogen (v. Althuis, G. Jansen).

[Tot nu toe waren slechts drie juni-waarnemingen, van enkelingen of 2 ex., uit deze eeuw bekend, naast één uit de vorige eeuw (zie Avif. Ned.: 31, Lim. 36: 18, Vogels v. Terschelling: 89 en De Ned. Vogels: 443) (t.K.).]

De verdere gegevens betreffen: Terschelling (jan., febr.), O. Flevoland, Ermelo, Ubbergen, Heemskerk, A'damse Bos, Katwijk a/Zee, Haagse W.L. duinen, De Beer, Dubbel-dam, Numansdorp en Boxtel. In het voorjaar tot 27 april (O. Flevoland; Lichtenbeld, Marra), in het najaar vanaf 15 okt. (Ubbergen; v. Erve, Hallmann).

81 (164). ACCIPITER NISUS — Sperwer.

Broedgevallen: Ermelo, 5 (N. v. d. Beek, Sevinga); Putten, G, 1 (N. v. d. Beek); Winterswijk, Ratum, 1 (Stoffel); Aalst, NBr, 1 (B.Wi).

(—). ACCIPITER NISUS NISOSIMILIS.

25 nov., ♀ 1e j., Huizen, NH, IJsselmeerkust (levend gevangen, vleugelwond) (zie verder Lim. 38: 97).

82 (163). ACCIPITER GENTILIS Havik.

Broedgevallen: Lossert, Lutterzand, Ov., 14 juli, leeg nest met vers konijn er op en er onder een geruide staartpen (H. Niesen); Winterswijk: Bekendelle, 1; Het Rot, 1 en Het Klooster, 1 (Stoffel); Boxtel, Kampina, 9 april 1 ex. en 12 mei, baltsend paar, maar geen broedgeval (v. Erve); Roggel, L., Heibloem, 1 (Regeer, Martens).

2 maart, Heemskerk, NH (Zwitsers); 19 april, Texel (W. Holthuisen Jr); 23 mei, dood ex., Apeldoorn, Gerritsfles (J. v. Dijk); 30 juni, Bergen, L, De Hamert (Spreuwenberg); 3 sept., Valkenswaard, NBr (de Visser); 19 en 26 okt., Astén, Ospelse Peel (Regeer c.s.); 2 dec., Heumen, G, Malden (J. v. Dijk).

83 (165). MILVUS MILVUS — Rode Wouw.

24 febr., Castricum, NH (de Roever c.s.); 26 febr., Katwijk a/Zee (F. Niesen); 10 maart, Belfeld, L (NHMBL 52: 66); 20 april, De Beer (Dr); 21 april (en 13 mei), Terschelling (Van. 16: 143) en Venlo (Notermans); 5 mei, Naarden (Swart); 31 mei, Hapertse Heide, NBr (Vj. 11: 210); 21 juli (H. Niesen) en 6 aug. (Vj. 11: 210), Denekamp; 30 juli, 2 ex., Oostvoorne (ibidem); 3—6 aug., Katwijk (Rampen); 2 nov., Eindhoven (v. Erve, Leerschool).

84 (166). MILVUS MIGRANS — Zwarte Wouw.

17 april, Ossendrecht (Wielewaal 29: 214); 18 april, Kampinase Heide, NBr (C. Ente, med. v. Erve); 19 april, A.W. Duinen (H. Niesen); 25 april, A'dam, Schinkelpolder (VWAD); 7 mei, Veenendaal, U (Vj. 11: 129); 25 mei, Ginkel-se Heide, G (ibidem); 26 mei, Hilvarenbeek, NBr en Hapertse Heide (v. Erve); 31 mei, Nettersel, NBr (idem); 1 juni, Egmond, NH, duinen (Marra); 2 juni, Vught, Kasteel Maurick (H. Overstegen, med. B.Wi); 3 juni, Druten, G, Puiflijk (Vj. 11: 129); 25 juni, Oirschot, NBr (v. Erve); 7 juli, Goirle, „Gorp en Rovert”, NBr (B.Wi); 17 nov., A.W. Duinen (Vj. 12: 234).

85 (167). HALIAEETUS ALBICILLA — Zeearend.

1e week jan., Goirle, „Gorp en Rovert”, NBr (med. B.Wi); 6 jan., juv., Ermelo, Horloo (J. v. Dijk); 14 jan., Zwartemeer (Koridon); 25 jan., Makkumer-waard, Fr (Van. 16: 30); 24 maart, 2 ad., Wassenaar, Bierlap (Regensburg);

26 maart, Wieringermeer, Robbenoord (VWHK); 21 juli, Wanneperveen, Belterweide (Coldewey); 30 en 31 juli en 6 aug., Zwartemeer (Koridon); 28 nov., O. Flevoland, Veluwemeer (Vj. 12: 234); 13 dec., Wageningen (ibidem). [Tot nu toe waren slechts twee juni- en één juli-geval bekend (zie Avif. Ned.: 32 en Lim. 35: 56) (t.K.).]

86 (168). PERNIS APIVORUS — Wespendif.

Broedgevallen: Delden, Twickel, 17 juli, broedgeval? (H. Niesen); Oldenzaal, in de omgeving, 4 (Vj. 12: 234); Denekamp, Ov., 9 juni, 1 ex. (broedgeval?) (Meijerink); Ermelo, Drie, 1 (N. v. d. Beek); Speulderbos, 1 (J. v. Dijk); Apeldoorn, Kroondomein, 1 (N. v. d. Beek; zie ook Vj. 11: 156).

Schiermonnikoog: 2 juni (Ou, Dr); 5 juni, gemengde troep van 22 ex. Wespendif + Buizerd → O (Dr); Terschelling, 30 aug., 2 ex. (Tanis); Vlieland, 1 en 3 juni, resp. 2 en 3 ex. → NO (Duiven); Ambt-Delden, 25 mei, 2 ex. overvliegend (Meijerink); Ermelo, Leuvenum, 28 juni (N. v. d. Beek); Lochem, 26 mei, 2 ex. + 1 Buizerd en 31 mei, 1 ex., verdwijnend ONO (Voous); Vorden, 30 april (Marra); Texel, 1 juni, 3 ex. → NO (D. Dekker); Egmond: 1 juni, 13 + 2 + 3 ex. → NO; 3 juni, 1 + 5 + 2 + 3 + 2 ex. → NO; 4 juni, 3 + 3 + 1 + 1 ex., → NO (Marra); Zandvoort, 2 okt., dood ex., op strand (H. Niesen); A.W. Duinen, 25 mei (H. Niesen, Vader); Huizen, kust, 7 sept., 1 ex. → ZW (Kr, Garrelfs); Rockanje, Quakjeswater, ZH, 15 mei, 1 ex. → N (Ou, J. v. d. Beek); Tilburg, Oude Warande, 5 mei (B.Wi).

88 (162). CIRCUS CYANEUS — Blauwe Kiekendif.

Broedgevallen: Ameland, 1 (Vj. 11: 129); Terschelling, tenminste 4 (v. Althuis); O. Flevoland, Zeewolde, tenminste 1 (2e paar aanwezig) (Koridon, t.K.); Nederweert, Ospel, L, (?), juni en begin juli, ♂ (ook met prooi) (Noterman).

90 (160). CIRCUS PYGARGUS — Grauwe Kiekendif.

Broedgevallen: Terschelling, Hoorn, 1 (v. Althuis, G. Jansen); Vlijmen, NBr, Moerputten, 1 (Wi c.s.); Hapertse Heide, NBr, 1 (v. Erve, Hallmann, B.Wi e.a.); J. v. d. Beek); Tilburg, Oude Warande, 5 mei (B.Wi).

92 (170). PANDION HALIAETUS — Visarend.

1 en 3 febr., Rheden (Vwgr. Wageningen); 23, 24 en 27 febr., Wieringermeer, Robbenoord (VWHK); 17 maart, 2 ex., Valkenswaard (Hallmann); 30 maart, Leende, NBr (idem); 2 nov., A'damse Bos (VWAD).

De vele verdere gegevens, die lopen van 6 april—26 mei en van 14 juli—27 sept., betreffen: *Friesland*: Terschelling; *Overijssel*: Zwarte meer; *O. Flevoland*: Veluwemeer en Knardijk; *Gelderland*: Ermelo (Horloo), Renkum, Pannerden; *N. Holland*: Overveen, Zandvoort, A.W. Duinen, A'damse Bos, Naardermeer, Loosdrechtse Plassen; *Z. Holland*: Haagse W.L. Duinen, Voornes Duin, Eiland van Dordrecht; *N. Brabant*: Brab. Biesbosch, Boxtel (Kampina), Stratumse Heide, Valkenswaard, Strabrechtse Heide, Beuven; *Limburg*: Griendtsveen-Helenaveen.

93 (148). FALCO PEREGRINUS — Slechtvalk.

januari: Lent, G; De Beer; Someren, Beuven; Best; Eindhoven (2 x); Boxtel, Kampinase Heide; *februari*: Terschelling (gehele maand herhaaldelijk in duinen bij Biol. Station; Tanis); Apeldoorn; Beuven; *maart*: O. Flevoland (2 x op zelfde datum; zelfde ex.?); A'damse Bos; Haagse W.L. Duinen (2 x); *april*: Bunnik, U; *mei*: Utrecht; *juni*: Eindhoven; *juli*: A'damse W.L. Duinen; Eindhoven; *september*: O. Flevoland; *oktober*: Ede; De Beer; *november*: Terschelling (22—29 nov., vrijwel zeker 11 verschillende ex.; Tanis);

Castricum; Naardermeer (2 x); Veerse Meer; Hoofdplaat, Z; Hoge en Lage Mierde, NBr; Mierlo, NBr, 2 ex.; Nederweert, L (2 x); december: Nijkerk; Nijmegen, Ooijpolder; Texel.

95 (150). FALCO COLUMBARIUS — Smelleken.

9 juni, Callantsoog, Zwanenwater (VWHK).

[De laatste datum was tot nu toe 7 juni (zie Avif. Ned.: 35) (t.K.).]

96 (149). FALCO SUBBUTEO — Boomvalk.

Broedgevallen: Emmen, 1 (Vj. 11: 210); Ermelo: Staverden, 1 (Sevinga, N. v. d. Beek) en rand Elspeetse Heide, 1 (Gallacher); A'damse Bos, 1 (VWAD); Heilooër Bos, NH, 1 (VWHK); Lekkerkerk, de Bakkerswaal, 1 (Duiven, Berkouwer); Ossendrecht, Grote Meer, NBr, 1 (Swart); Rovers, NBr, 1 (B.Wi); Tilburg, 1 (idem).

26 mei, Wierden (Meijerink); 27 mei, Almelo (idem); 2 juni, Stad-Delden (idem); 26 juli, Hoogeveen (idem).

12 jan., Castricum, NH (kijker: 7 x 50; roodbruine broekveren goed zichtbaar; wilde vlucht; zeer snelle glijvlucht als Gierzwaluw) (Zwitsers).

[Jan.-gegevens ontbraken tot nu toe (zie Avif. Ned.: 35) (t.K.).]

97 (152). FALCO VESPERTINUS — Roodpootvalk.

27—30 mei, ♂, Nijetrijne, Fr (Van. 16: 145) (**); 5 juni, Schiermonnikoog (kijker: 10 x 50; afstand: 150 m; grootte van Torenvalk; kop zeer licht, zandkleurig; rug grijs; zat op een vergane duindoorn in een grote duinvallei (Dr) (*); 7—16 juni, 2 ♂♂ + 2 ♀♀, Texel, De Geul (Vj. 11: 121) (**).

99 (329). LYRURUS TETRIX — Korhoen.

Veluwe: Doornspijkse Heide, 24 april, ♂ (Lina); Ermelose Heide, max. (13 april) 15 ♂♂ (N. v. d. Beek); Speulder Heide, max. (9 april) 20 ♂♂ (idem); Groevenbeekse Heide, 7 april, ♀ (Sevinga); Stakenbergse Heide, 5 mei, 15 ♂♂ (Bi); Ede, Noord Ginkel, 3 april, ♂ (Lina); *N. Brabant*: Kl. Oisterwijkse Heide, jan.—febr., max. 3 ♂♂ en 4 ♀♀ (v. Erve); „De Utrecht”, Kruisberg, 7 april, diverse ex. (B.Wi); Mierlo, Strabrechtse Heide, 8 maart, 5 ♂♂ en 7 ♀♀ (idem); Soerendonkse Goor, 21 maart, 2 ex. (idem); Oirschotse Heide, 14 dec., 25 ex. (med. idem).

100 (330). TETRASTES BONASIA — Hazelhoen.

13 jan., ♀, Apeldoorn, Wenum (iets groter dan Patrijs, maar meer Fazantenbouw en -houding; kleur bruin als Fazant-♀, levendig donker gevlekt; gekroesde kop; gehele hals licht asgrijs; witte zomen langs hals en schouders zeer flauw aangeduid; vrij korte staart, bij het vliegen waaivormig afgerond, met donkere eindzoom; kwam af op het vogelvoer, vlakbij het huis; ca 10 minuten waargenomen (Dr. L. J. G. van Wijk) (*).

103 (334). COTURNIX COTURNIX — Kwartel.

Broedgevallen (?): O. Flevoland, Biddinghuizen, 4 juli, ex. in vlas (Vj. 11: 210); Voorst, Terwolde, G, 30 juli, gehoord (Coldewey); Braakmanpolder, 7 aug., gehoord (v. d. Weghe); Nederweert, Ospelse Peel, L, in het broedseizoen 1 x gehoord (med. Spreuwenberg).

14 okt., Steenberg, De Heen, NBr (v. Erve c.s.).

105 (321). GRUS GRUS — Kraanvogel.

7—14 april, Terschelling (niet zeer schuw) (Tanis); 5 mei, 1 ex. → Z, Texel (Marra); 7 mei en 8 aug., Zwarte Meer (Koridon).

In het najaar had een sterke trek plaats door het westen van ons land, vooral in Zee-land (en West Brabant) tussen 20 okt. en 11 dec., met maxima op 1, 2 en 3 nov.: 1 nov., totaal 640—660 ex. op 3 plaatsen in Zeeuws-Vlaanderen en op 2 en 3 nov. tenminste 510—530 ex. op 2 plaatsen aldaar (zie Vj. 12: 231—232).

(Ook in Engeland, waar de soort in deze eeuw buitengewoon schaars was geworden, verschenen in de herfst grote aantallen tussen 30 okt. en 3 nov. in de zuidelijke graafschappen Sussex, Hampshire, Dorset en Somerset en in veel mindere mate in Devon, Essex en Cambridge. De grootste groep telde ca 100 ex. (Sussex, 30 okt.), terwijl een ruwe schatting van het totaal op tenminste 500, maar w.s. ca 700 ex. komt (British Birds 57: 43) (t.K.).)

Hieronder volgen de rechtstreeks voor het kaartstelsel ingekomen gegevens uit West-Nederland:

Den Haag: 30 okt., 18 ex. (boven Segbroeklaan (Regeer) en 24 ex. → ZW (dezelfde dag gezien in de Wassenaarse duinen; mevrouw Fehr); 31 okt., 25 ex., boven de Bosjes van Poot (Koppers); 5 nov., 25 ex., laag over zee, Scheveningen (de Visser) en 7 ex., Loosduinen (Batist); Biervliet, Z.VI., 1 nov. 104 ex. (v. Impe); Hoofdplaat, Z.VI., 1 nov., 310 ex. (idem); 3 nov., 295 ex. (idem) en 4 nov., 294 ex. (v. d. Weghe).

13—14 dec., 1 ex., Eimelo, Horloo (Sevinga).

106 (321). RALLUS AQUATICUS — Waterral.

Zwartemeer-W, totaal 17 volgroeide ex. geringd (Koridon).

Winterwaarnemingen: Sandfirden, Fr; Kampen; De Beer; Groenekan, U; Poortugaal, ZH en Beuven, NBr.

107 (323). PORZANA PORZANA — Porseleinhoen.

Broedgevallen (?): Oudega H.O., Fr, 1 uitgemaaid legsels (G. Bosch); Roden, Dr, 19 april gehoord (Vj. 11: 210); Zwartemeer-W, in broedseizoen op 8 plaatsen gehoord en 29 volgroeide ex. geringd (Koridon); A'damse Bos, Nieuwe Meer, 4 mei gezien en 6 mei en 21 juni gehoord (VWAD); Nieuwendam, NH, 3 aug., 1 ad. + 1 juv. (dit ex. gevangen) (H. Niesen c.s.); Broek in Waterland, NH, 7 juni, gehoord (Bonten); Krimpen a/d IJssel, ZH, 27 juni, gehoord (Duiven); Eemmond, U, 24 juli, 3 ad. en 2 juv.; 9 aug., 3 ad. en 13 juv. (vele waarnemingen, eerste op 13 april) (Vwgr. Eemmond); Veenendaal, U, Blauwe Hel, 1 (Vj. 11: 210); Udenhout, NBr, de Brand, 28 april, 2 roepende ex. (v. Erve); Oisterwijk, Kampina, NBr, 20 april, 2 x in juni en 3 x in juli, roepend ex. (idem, c.s.); Ospeler Peel, L, 17 april, op 4 plaatsen gehoord (NHMbl. 52: 64).

aug. (zie ook boven) en sept. (max., 17 sept., 8 ex.), vele waarnemingen, Eemmond (Vwgr. Eemmond); 3, 10 en 17 aug., 3, 4 en 2 ex. (deze 2 ex. gevangen), Hilversum, Laarder Wasmeer (Lichtenbeld c.s.); 17 aug., 3 ex., O. Flevoland (Meeth); 18 aug., Rotterdam-O, spuitvelden (Duiven) en 1 ex., Vlaardingen, opgespoten terreinen (Te c.s.); 25 en 26 aug., resp. 1 en 2 ex., A'dam-W, Grote IJpolder (M. Bakker); 6 en 18 sept., resp. tenminste 2 en 1 ex. aldaar (idem); 7 sept., 2 of 3 ex., Huizen, NH, kust (Kr); 8 sept., Kampen, Kattewaard (de Wilde); 15 sept., Vlaardingen (F. Niesen c.s.); 6, 20 en 31 okt. en 4 en 13 nov., Eemmond (Vwgr. Eemmond); 19 okt., dood ex., Rotterdam-O, Brieneroordbrug (Derksen); 2 nov., 3 ex., Terschelling, Oosterend (Tanis).

108 (324). PORZANA PARVA — Klein Waterhoen.

Zwartemeer-W, 30 juli, 2 aug. (♀), 9, 17, 18 en 23 aug. (Koridon); O. Flevoland, Knardijk: 31 aug., ♂ (Vj. 12: 234); 30 sept., 3 ex. en 20 okt., 1 ex., aldaar (ibidem).

109 (325). PORZANA PUSILLA — Kleinst Waterhoen.

9 sept., Veenendaal, Blauwe Hel (Vj. 11: 210).

110 (322). CREX CREX — Kwartelkoning.

Broedgevallen (?): *Friesland*: Terschelling, 3 (Tanis); Terwispel, uitgemaaid legsel (G. Bosch); *Overijssel*: Slagharen, 28 en 29 juli (en reeds weken lang daarvoor), gehoord (Vj. 11: 210); Zwartsluis, langs Meppelerdiep, in voorzomer en broedtijd, naar het geluid te oordelen, meer ex. dan ooit (ibidem); Kampereiland, vermoedelijk 2 (Koridon); *Gelderland*: Harderwijk, bij begin Knardijk, 14 mei een drukroepend ex. (N. v. d. Beek, Sevinga); Ermelo: Horst, op vier data op 2 plaatsen gehoord en 30 juli, nest uitgemaaid (N. v. d. Beek); Telgt, 10 juni, 2 ad. + 3 pulli (J. v. Dijk); Schaapsdijk, 11 juni, roepend ex. (Sevinga, v. d. Beek); Wageningen, Binnenveld, voorjaar en zomer gehoord in uiterwaarden (Vwgr. Wageningen); Winterswijk, Meddo, 5 aug., gezien en gehoord (W. de Wilde); *N. Holland*: Huiswaard, 6 juli, roepend ex. (Vj. 12: 234); Huizen, Meent, 1e juli-week, 3 ex. gehoord (Vwgr. Eemmond); *Z. Holland*: Nootdorp, op 12 dagen in juni, 1 ex. gehoord en gezien (Gallacher); Baanhoekse Brug, vanaf 23 mei, geregeld roepend ex. (Vj. 12: 234); Sliedrechtse Biesbosch: 4 juni, roepend ex. (Verhey) en 14 juni, 5 roepende ex. (Vj. 12: 234); Oud Alblas, 26 juni, roepend ex. (ibidem) en 30 juni op andere plek, idem (Taapken); *Utrecht*: Eemnes, Eempolder, 1e juli-week, 4 ex. gehoord (Vwgr. Eemmond) en max. 5 ex. gehoord (Vj. 12: 234).

113 (318). OTIS TARDA — Grote Trap.

4 maart, gewond ex., De Meern, U (Lim. 36: 180); 19 dec., 7 ex. → NW, Ede, G (Vj. 12: 308).

116 (246). HAEMATOPUS OSTRALEGUS — Scholekster.

Broedgevallen: *binnenland*: N. Brabant: Neterselse Heide, 1 à 2 paar A. en B.Wi); tussen Heeze, Sterksel en Someren, 3 à 4 paar (Hallmann c.s.); Lierop, 18 mei, sterk alarmerend paar (v. Aerle).

Verder weer diverse waarnemingen uit het *binnenland*: Esbeek, De Utrecht (Wi), Eindhoven (Hallmann), Casteren-Hoogeloon (Wi), Bergen, de Hamert, L (Spreuwenberg) en 12 jan., verhongerd ex., bij Valkenburg, Geuldal (A. Smeets, med. Hens).

20 jan., van ca 10.00 en nog na 16.30 uur, massale verplaatsing van zeker 1000en, over zee → Z, Katwijk (streng winterweer) (Rampen).

119 (253). PLUVIALIS SQUATAROLA — Zilverplevier.

IJsselmeergebied: O. Flevoland: visvijvers, 14 mei, ca 15 ex. (Marra c.s.); Lelystad-Kamperhoek, 16 juni, 7 ex. (idem); Marken, 12 okt., 30 ex. (Bonten); 11 nov., eveneens 30 ex. (Swart).

120 (251). PLUVIALIS APRICARIA — Goudplevier.

Zomerwaarnemingen: 29 juni, kleine troepjes, Brab. Biesbosch (Vj. 11: 129); 8 juli, 7 ex., Oostwoud, NH (VWHK); 9 juli, 2 ex., Wolfaartsdijk, Z, Veerse Meer (Lebret); 21 juli, 1 ex. → N, Wassenarese duinen (Ki, Te).

122 (247). CHARADRIUS MORINELLUS — Morinelplevier.

Broedgeval: O. Flevoland, ten Z van Dronten, 1 (zie verder Vj. 11: 109 en Lim. 37: 1—4).

Schiermonnikoog, 2 sept. (Gadella) en 4 okt. (v. Hecke); O. Flevoland, omgeving Dronten, 12 mei 80 à 100 ex. (Lim. 37: 1); 5 okt., halfweg Lelystad-Kamperhoek, 2 ex. (Marra c.s.); Texel, Dijkmanshuizen, 2 nov. (Schweigman); Den

Haag, W.L. Duinen, 20 april (v. d. Laan); Vlaardingen, opspuitingen, 15 sept. (F. en H. Niesen, Rampen); Maartensdijk, Groenekan, 9 sept., 13 ex., laag overvliegend (Marra).

123 (248). CHARADRIUS HIATICULA — Bontbekplevier.

Broedgevallen: *IJsselmeergebied*: O. Flevoland: Kamperhoek, 1 (Hellebrekers, t.K.); Swifterbant, enkele (idem); Z. Flevoland: Nijkerk, meerdijk, tenminste 2 (w.s. 3) (Poorter c.s.).

124 (249). CHARADRIUS DUBIUS — Kleine Plevier.

Broedgevallen: O. Flevoland: Kamperhoek, tenminste 2; Swifterbant, tenminste 3 (Hellebrekers, t.K.); Dronten, tenminste 1 (Koridon, t.K.); 3e eilandje Veluwemeer-N, 1 (med. assistent-bewaker); Z. Flevoland: Meerdijk Nijkerk-Spakenburg, 3 nesten en tenminste 6 paar met jongen, alleen jongen en/of alarmerende oudervogels (K. Bakker, E. Poorter); Rotterdam-O, spuitvelden, 2 (Duiven); Utrecht, Veenplas Lageweide, 1, w.s. 2 (Holtman, Vos); Eindhoven, 18 april, oefenterrein Geldropse weg, baltsvlucht en 12 mei, baltsvlucht, zandvlakte aanleg E-3-weg (Hallmann); Valkenswaard, visvijvers, mogelijk broedgeval (3 waarnemingen: 30 april, 12 mei en 3 juni) (idem); Heeze, NBr, 11 mei, 1 ex., Leender Heide (idem).

125 (250). CHARADRIUS ALEXANDRINUS — Strandplevier.

Broedgevallen: *IJsselmeergebied*: O. Flevoland: Kamperhoek, tenminste 5; Swifterbant, tenminste 3 (Hellebrekers, t.K.); Dronten, 1 (Koridon, t.K.); Z. Flevoland, meerdijk Nijkerk-Spakenburg, vrijwel zeker 20 paar (K. Bakker, E. Poorter, R. Tolman); A'dam-W, Grote IJpolder, tenminste 6 (M. Bakker).

126 (256). ARENARIA INTERPRES — Steenloper.

IJsselmeergebied: O. Flevoland: Veluwemeerdijk, 12 mei (J. v. Dijk); Knardijk, 29 aug. (idem); Houtribsluizen, 4 aug. (Frencken); Eemmond, 27 juli en 9 aug., resp. 3 en 1 ex. (Vwgr. Eemmond); A'dam, Grote IJpolder, 2 mei, 4 ex. (M. Bakker); Uidam, De Nes, 18 mei, 2 x 1 ex. (Swart); Marken, 18 mei en 15 juni, resp. 2 x 1 en 1 ex. (Swart, Bonten).

Binnenland: Rotterdam-O, spuitvelden, 11 mei, 4 ex. (Duiven).

128 (282). GALLINAGO MEDIA — Poelsnip.

30 april, Den Haag, Segbroekpolder (Regeer, F. de Boer).

[Dit is de derde april-waarneming (zie Avif. Ned.: 44) (t.K.).]

18 aug., 5 ex., Rotterdam-O, spuitvelden (Duiven); 23 sept., Schardam, NH (VWHK); 27 sept., Eemmond (Poorter); 8 okt., 3 ex., Terschelling (Tanis); 1 nov., Schiedam, opspuitterrein Kethel (Beukers).

[Dit is het vierde nov.-geval (zie Avif. Ned.: 43) (t.K.).]

130 (285). SCOLOPAX RUSTICOLA — Houtsnip.

Broedgevallen: Terschelling, 4 (Tanis); Rossum, Voltherbroek, Ov., 5 mei, tenminste 3 baltsende ex. (Meijerink); Epe, Gortel, 1 juni, 1 ex. (Nijeboer); Elspeet, Kon. Houtvesterijen, 26 juni, baltsvlucht (Bonten); A.W. Duinen, 3 (H. Niesen); Goirle, Rovert, NBr, 4 à 5 (boswachter, med. B.Wi); Esbeek, De Utrecht, Hertgang, tenminste 4 (B.Wi); Sutendael, Roelen, L, 5 juni, vermoedelijk broedgeval (NHMbl. 52: 93).

133 (280). NUMENIUS PHAEOPUS — Regenwulp.

24 nov., Eemmond (med. Poorter).

[Voor andere late data, zie Lim. 35: 60 en 37: 34 (t.K.).]

135 (278). LIMOSA LIMOSA — Grutto.

Winter- en late waarnemingen: 5 jan., 33 ex., Braakman polder (v. d. Weghe c.s.); 27 okt. (v. d. Lee), 4 nov. (Poorter) en 10 nov. (Marra), 1 ex., Knardijk; 4 dec., Braakman polder (v. d. Weghe c.s.); 19 dec., Veerse Meer (Vader).

136 (277). LIMOSA LAPPONICA — Rosse Grutto.

IJsselmeergebied: A'dam, Grote IJpolder, 5 mei (M. Bakker); Eemmond, 22 aug., 1 ex., 2 en 24 sept., resp. 3 en 2 ex. en 3 okt., 2 ex. (Vwgr. Eemmond); Muiderberg, dijkoprit van Z. Flevoland, 16 okt. (Poorter).

137 (269). TRINGA OCHROPUS — Witgatje.

Winterwaarnemingen: 6, 12 en 30 jan., resp. 3, 2 en 1 ex., Schoorl (VWHK); 14 jan., Bortel, Kampina, 2 x 1 ex. (v. Erve); 29 nov., Middelburg (Lebret); 1 dec., 2 ex., Hoeven, NBr (v. Althuis c.s.); 14 en 21 dec., Groenekan (Marra; Vj. 12: 234).

138 (268). TRINGA GLAREOLA — Bosruiter.

31 okt.—18 nov., steeds 1 ex., Eemmond (Vwgr. Eemmond e.a.).
[Tot nu toe waren drie nov.-gevallen bekend (zie Avif. Ned.: 46) (t.K.).]

139 (267). TRINGA HYPOLEUCOS — Oeverloper.

Late data: 12 okt., Eemdijk (Poorter) en meerdijk Z. Flevoland, Spakenburg (idem); 15 okt., 3 ex., Brouwershaven (Vader); 18 okt., Yerseke (idem); 1 nov., Hoofdplaat, ZVl (v. Impe); 27 nov., Ubbbergen, Bisonbaai, G (Hallmann).

140 (270). TRINGA TOTANUS — Tureluur.

1 jan., Oud-Zuilen, U, langs de Vecht (Holtman, Vos).

(270b). TRINGA TOTANUS ROBUSTA

4 jan., dood ex., Terschelling (vleugel: 175 mm) (Tanis); 13 jan., 2 dode ex., Wijk a/Zee-IJmuiden (vl.: 165 en 168 mm) (Verkerk); 6 febr., 2 dode ex., Scheveningen (C. de Visser); 9 maart, 2 dode ex., Castricum (vl.: 162 en 168 mm) (Verkerk); 12 maart, 3 dode ex., Zandvoort-IJmuiden (vl.: 171, 165 en 164 mm; maar ook 4 ex., vl.: 161, 161, 160 en 152 mm, waarvan in ieder geval de laatste wel tot de nominaatvorm behoort) (M. Bakker).

142 (272). TRINGA NEBULARIA — Groenpootruiter.

Juni-waarnemingen: Ameland, 4 juni (v. Swelm); Terschelling, 16, 20, 21 en 25 juni, resp. 1, 5, 1 en 2 ex. (Lim. 36: 181); Eemmond, 1, 2, 9, 28 en 30 juni (Vwgr. Eemmond); Wassenaarse duinen, 4 juni, 4 ex. (Vj. 11: 156); Wolfaartsdijk, Veerse Meer, 24 juni, 2 ex. (Lebret); St. Jansteen, Groot Eiland, 18 juni, 2 ex. (idem); Brab. Biesbosch, 7 juni, gehoord (idem).

143 (—). TRINGA STAGNATILIS — Poelruiter.

[1962: 19 april, Eemmond (kijker: 10 x 50; afstand: 20 m; 1 uur geobserveerd; typische Ruiter, met schokkende en schommelende lichaamsbewegingen; slanker en duidelijk iets kleiner dan een Tureluur, die er vlak naast stond; maakte een blonde indruk; lange, zeer slanke snavel; lange, donkere poten, in vlucht ver buiten de staart uitstekend; dan ook een duidelijke witte rugwig en lijkend op een kleine Groenpootruiter; geluid:

enkele malen een niet luid, vrij schel „tsieoew” of „tioe” en bij het opvliegen eenmaal een herhaald „dji dji...” (B. de Kruijff, F. W. Alleijn, W. Dubbeldam (**).]

143A (—). TRINGA TEREK — Terekruiter.

18 aug., 2 ex., Schiermonnikoog (zie verder Lim. 38: 1) (**).

[Dit is de eerste waarneming van deze Noordrussische en Siberische soort (t.K.).]

144 (260). CALIDRIS CANUTUS — Kanoetstrandloper.

IJsselmeergebied: O. Flevoland, visvijvers, 14 mei, 6 ex. (Marra); Marken, spuitveld langs dijk naar het eiland, 7 en 14 sept., 1 ex. (Bonten).

145 (265). CALIDRIS MARITIMA — Paarse Strandloper.

20 aug., IJmuiden (Zwitsen); 23 aug., 2 ex., Terschelling (Tanis).

[Voor andere aug.-gevallen, zie Lim. 36: 26 (t.K.).]

146 (263). CALIDRIS MINUTA — Kleine Strandloper.

6 jan., 2 ex., IJmuiden (v. d. Veer).

[Dit is het vierde jan.-geval (zie Lim. 35: 61) (t.K.).]

2 nov., 2 ex., Marken (Garrelfs).

[Voor andere nov.-gevallen, zie Lim. 35: 61 (t.K.).]

147 (264). CALIDRIS TEMMINCKII — Temmincks Strandloper.

O. Flevoland: visvijvers, 14 mei, ca 20 ex. (Marra) en 26 mei, tenminste 10 ex. (Meijerink); Knardijk, 25 aug., 2 ex. (Te, Oo, Ki, Kl) en Lelystad, 3 ex. (idem); Texel, De Bol, 3 aug. (Meeth); Balgzand, NH, 8 sept. (Middelma, Ente); Marken, 10 aug. (Swart, Bonten); A'dam, Grote IJpolder, 8 mei, 7 ex. (M. Bakker); Goeree, Ventjagersplaat, 10 aug., 2 ex. (Ou, Dr, L. v. d. Beek); Eemmond, 22 juni—5 sept., op vijftien data, max. (5 sept.) 6 ex. (Vwgr. Eemmond); Braakman, 15 sept. (v. d. Weghe, v. Impe).

148 (—). CALIDRIS FUSCICOLLIS — Bonapartes Strandloper.

1 sept., Vlaardingen, opspuitterrein Broekpolder (kijker: 15 x 50 en 15 x 60; afstand: ca 50 m; grootte tussen Bontbekplevier en Kleine Strandloper, waar hij bij zat; stuit wit, met daarachter donkere staart; snavel recht en even lang als de kop; mantel ongeveer als bij een jonge Kleine Strandloper) (Oo, Ki); ook aanwezig op 2 sept. (Te), 7 sept. (afstand ca 25 m) (Ki, Coldewey) en 19 sept. (Hoogerwerf, Stam) (**).

[Dit is de tweede volledige waarneming (zie Avif. Ned.: 48 (t.K.).]

149 (261). CALIDRIS ALPINA — Bonte Strandloper.

26 jan., A'dam, Valentijnkade (afstand tot 1½ m; ging eenmaal op brugleuning zitten, terwijl er mensen passeerden en later ook midden op de straat, waar hij nog maar net kon wegvliegen voor een auto) (Kr, Garrelfs).

150 (262). CALIDRIS FERRUGINEA — Krombekstrandloper.

Binnenland: Rotterdam, spuitterrein Vondelingenplaat, 13 aug., 17 ex. (Dr); Schiedam, opspuitterrein Kethel, 2 nov., 3 ex. (F. de Boer c.s.).

151 (259). CALIDRIS ALBA — Drieteenstrandloper.

IJsselmeergebied: 15 sept., 6 ex., Kampen, Kattenwaard (de Wilde); 21 sept., 3 ex., A'dam-W, spuitveld Spaarnwouderdijk (Swart c.s.).

154 (258). PHILOMACHUS PUGNAX — Kemphaan.

Winterwaarnemingen: Sandfirden, Fr; Ubbergen, G; A'damse W.L. (Nieuwe Kanaal); Den Haag (Westduinen); Scheveningen; Rotterdam-O (Nieuwe Maas); Numansdorp en Hoofdplaat (ZVI).

155 (276). RECURVIROSTRA AVOSETTA — Kluut.

Broedgevallen: Schiermonnikoog, 6 (voorheen alleen een incidenteel geval) (Dr, Ou).

IJsselmeergebied: O. Flevoland, Kamperhoek, tenminste 5; Swifterbant, w.s. 1 (Hellebrekers, t.K.); Z. Flevoland, meerdijk bij Nijkerk, tenminste 2 (Bakker-Poorter).

Halfweg, ca 8 paar (in bouwland) (F. en H. Niesen).

Binnenland: 15 maart, 2 ex., Esbeek, NBr, Het Goor (Wi); 11 mei, 3 ex., Rotterdam-O, spuitvelden (Duiven).

4 dec., 65 ex., Braakman (v. d. Weghe).

156 (273). HIMANTOPUS HIMANTOPUS — Steltkluut.

2 juni, ♂, Schiedam, opspuitterrein Kethel (De Reuver).

Foto: P. MEETH

Fig. 3. Rosse Franjepoot (*Phalaropus fulicarius*), Texel, oktober 1963.

157 (273). PHALAROPUS FULICARIUS — Rosse Franjepoot.

14 juli, ad. in zomerkleed, O. Flevoland, Knardijk (Sw, Nu, Wo).

[Thans zijn vijf juli-gevallen bekend (zie Avif. Ned.: 50; Lim. 35: 62 en 37: 36) (t.K.).]
2 okt., 2 ex., Bloemendaal a/Zee (H. Niesen); 5 okt., 2 x 1 ex., Texel (F. de

Boer c.s.); 11—13 okt., ibidem (Meeth); 18 okt., 1 ex. en 27 okt., 3 ex., Terschelling (Tanis); 19 okt., Scheveningen (Vj. 12: 234); 26 okt., Schiedam, Kethel (ibidem); 22—24 nov., idem (ibidem en de Reuver).

158 (274). PHALAROPUS LOBATUS — Grauwe Franjepoot.

Noordzeegebied: Schiermonnikoog, 1 okt., 4 ex., tussen Oostmahorn en het eiland (v. Ecke); Ameland, 2 (H. Niesen c.s.) en 4 juni (v. Swelm); Terschelling, 22 aug. (Taapken); okt., 8 waarnemingen van max. 4 ex. (Tanis); Camperduin, De Putten, 25 aug. (Rampen; Meeth); IJmuiden, 13 jan. (Schüttenhelm) en 6 okt. (H. Niesen; de Roever); Scheveningen, 6 okt. (Rijven); De Beer, 31 aug. (H. Niesen c.s.; Lina) en 1 sept. (Ou), 5 ex. en 1 sept., 6 ex. (Niesen); Schouwen, Flauwersinlaag, 1 sept., 3 ex. (Viergever); Serooskerke, Schelphoek, 31 aug. (idem).

IJsselmeergebied: Veluwemeer, 9 sept. (Marra); Knardijk: 30 aug., 2 ex. (J. v. Dijk); 31 aug., 3 ex. (F. Niesen); 1 sept., 6 ex. (Wo, Nu) en 7 sept. (Lichtenbeld); Ermelo, Horloo, op zes data tussen 6 en 24 sept., max. 4 ex. (v. Dijk; N. v. d. Beek, Sevinga); Eemmond, op acht data tussen 9 aug. en 8 sept., max. 4 ex. (Vwgr. Eemmond); A'dam-W, 25 aug. (M. Bakker).

159 (242). BURHINUS OEDICNEMUS — Griel.

21 febr., Scheveningen, bij zuidelijk havenhoofd (kijker: 10 x 50; afstand: zittend ca 30 m, vliegend ca 10 m; bleef een paar minuten zitten, vloog daarna tweemaal rond de havenkom en verdween toen in de richting H. v. Holland; zandkleurig; hoog op de poten; korte, stevige snavel; duidelijke witte vleugelstreep met scherpe zwarte omlijnning) (Regensburg).

[Voor deze eeuw is de laatste datum 12 nov. (zie Avif. Ned.: 51); in de collectie Crommelin in het Rijksmuseum bevinden zich echter ook december- en januari-vogels (zie De Ned. Vogels: 746, naar Snouckaert, Avif. Neerl.: 91). Dit is dus het eerste febr.-geval (t.K.).]

160 (244). GLAREOLA PRATINCOLA — Vorkstaartplevier.

2 nov., Ermelo, Nule (kijker: 10 x 50; afstand: 5—150 m; grootte ca Goudplevier; witte stuit en staartwortel; gevorkte staart; korte snavel; kin en voorborst duidelijk afgescheiden van rest van lichaam; bovenkant duidelijk donkerder dan onderkant; snelle vlucht met zeer veel zwenkingen en draaiingen; was 31 okt. reeds gezien door enkele C.J.N.-ers) (D. Dooijewaard, W. de Wilde en vele anderen van trekkamp C.J.N.); 3 nov., ibidem (kijker: 10 x 60; afstand: tot ca 10 m; J. v. Dijk nam langdurig waar, dat de ondervleugel roodbruin was) (Wo) (**).

[Dit is het derde geval van deze eeuw (zie Avif. Ned.: 51) (t.K.).]

163 (308). STERCORARIUS SKUA — Grote Jager.

[1946: 17 febr., ♀ (stookolievogel), Noordwijk a/Zee (poten in coll. Zoöl. Mus. A'dam, no. 4358) (v. d. Lee, med. Voous) en 24 febr., Bloemendaal, strand (poten in coll. idem, no. 4359) (Belterman, med. Voous).]

[Voor andere febr.-gevallen, zie Lim. 37: 37 (t.K.).]

Noordzeegebied: Hondsbossche Zeewering, 29 sept. en 5 okt. (Meeth); IJmuiden, 6 okt. (H. Niesen c.s.; Zwitser); Noordwijk, 3 en 6 okt. (Vj. 11: 210); Scheveningen, 1 (Ki), 25 (v. Swelm), 28 (Ki) en 29 sept. (Te c.s.; Wo, Nu); Kijkduin-Terheijde, 14 sept. (Beukers c.s.); H. v. Holland, 28 sept., 2 ex. (Swart c.s.); 6 okt., 1 ex. (Ou); Westkapelle, Z, 29 sept. (v. d. Weghe).

IJsselmeergebied: Knardijk, 11 okt. (Vj. 11: 210).

Binnenland: Spijkenisse, ZH, 5 okt. (Vj. 11: 210).

164 (309). STERCORARIUS POMARINUS — Middelste Jager.

Friesland: Schiermonnikoog, 18 aug. (Vj. 11: 210).

[De vroegste datum was tot nu toe 22 aug. (zie Lim. 36: 27) (t.K.).]

Terschelling, 29 aug., 1 ad. en 2 juv. (Vj. 11: 210); 20—30 nov., 6 x 1 ex. (Tannis); *Z. Holland*: Noordwijk, 3 okt., 2 ex. (Vj. 11: 210); Den Haag, W.L. Duinen, 28 sept., 2 en 1 ex. (Te); Scheveningen, Haven: 27 sept., 7 ex. (verscheiden ex. met gedraaide staart) (Ki); 29 sept., 2 + 1 ex. (alle drie met uitstekende gedraaide middelste staartpennen) (Wa); 6 okt., 1 ex. (gedraaide staart) (Lina); 13 okt., 1 ex. (Wa) en tussen 9 en 16 uur, 4 ex. vanaf de Pier (excursie N.O.U.); H. v. Holland, 28 sept., 2 ex. (sterk verlengde en gedraaide middelste staartpennen) (Swart c.s.) en — volgens Vj. 11: 210 — totaal zelfs 4 ex.; De Beer, 22 sept. (Vj. 11: 236); Rozenburg, Maasvlakte, 24 aug. (gedraaide middelste staartpennen) (Ou); Oostvoorne, 13 okt. (Vj. 11: 210); Noordzee, ter hoogte van Lichtschip Goeree, 1 sept., 2 ex. (zwarte vogels, zwarte kopkap, lichte buik en keel, lichte vleugelvlek en stompe staartpennen (v. Swelm, Koppen).

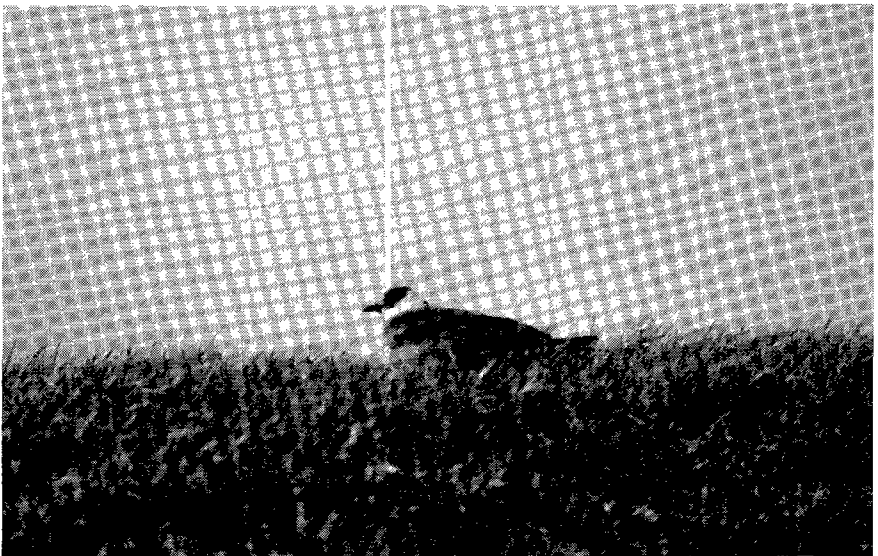

Foto: P. MEETH

Fig. 4. Kleine Jager (*Stercorarius parasiticus*), rustend op de meerdijk bij Kamperhoek, O. Flevoland, 6 oktober 1963.

165 (310). STERCORARIUS PARASITICUS — Kleine Jager.

8 nov., 2 ex., Marken (med. Swart); 16 nov., Z. Flevoland, dijk bij Lelystad (Regeer c.s.); 24 nov., dood, vers ex., Lelystad (Sw c.s.); 14 dec., een vier à zes dagen dood ex., Marken (Bonten, Swart).

De talrijke overige gegevens lopen van 16 aug. tot 2 nov. en betreffen (tussen haakjes het aantal data):

Noordzeegebied: Schiermonnikoog (3 x; max. tenminste 12 ex., tijdens overtocht van Oostmahorn naar het eiland; v. Hecke), Oostmahorn (1 x), Hondsbossche Zeewering (2 x), IJmuiden (4 x; max. 15 ex., Verkerk), Zandvoort (2 x), Scheveningen (10 x; 29 sept., 48 ex. in 6 uur, Te c.s.; 13 okt., 108 ex. in 7 uur, excursie N.O.U.), H. v. Holland (1 x; 14 ex., Swart c.s.), Numansdorp (1 x) en Renesse (1 x).

IJsselmeergebied: O. Flevoland (9 x; max. 6 ex.; Marra), Z. Flevoland, nieuwe dijkvakken (7 x; max. 5 ex.; v. Althuis), Ermelo (2 x), Marken (8 x; max. 12 ex.; med. Swart). In dit gebied werden verschillende ex. dood aangetroffen of toonden zich helemaal niet schuw; op Marken aten ze soms van de vele kadavers van Visdiefjes en Noordse Sterns (Swart).

166 (311). STERCORARIUS LONGICAUDUS — Kleinste Jager.

Terschelling, 17, 19 en 26 sept., telkens 1 ex. (Tanis); Schoorl a/Zee, NH, 19 okt. (gepakt en weer los gelaten; vleugel: 306 mm) (VWHK); Castricum, NH, duinen, 6 okt., ad. (lange, zeer buigzame middelste staartpenen) (Zwitser, Verkerk; de Roever c.s.); Zandvoort, strand, 5 okt., dood juv. (vleugels: 290 en 285 mm) (H. Niesen); Wassenaar, strand, 14 sept., ad. (lange staartpenen, zeker 30 cm uitstekend) (Diedrich); Scheveningen, Haven: 25 aug. (lichte fase met halflange staart) (Wa); 7 sept., ad. (zeer lange binnenste staartpenen) (v. Swelm); 8 sept., juv. (geen lichte vleugelvlekken; klein, dof grijsbruin; deze species?) (Diedrich); 13 okt., vanaf de pier, in 7 uur, 3 ex. (excursie N.O.U.) en 1 ex. bij de haven (Wa).

167 (307). PAGOPHILA EBURNEA — Ivormmeeuw.

1 sept., Waddenzee, ca 8 km W van Terschelling (zie verder Lim. 37: 196 (**).

168 (303). LARUS MARINUS — Grote Mantelmeeuw.

Z.O.-N. Brabant: 15 juli, ad., Valkenswaard, visvijvers (Hallmann).
[Voor 1962, zie Lim. 37: 37 (t.K.).]

169 (304). LARUS HYPERBOREUS — Grote Burgemeester.

3—12 jan., juv., Den Helder (VWHK); 14 febr., juv., Scheveningen (v. Swelm); 26 febr., juv., IJmuiden (M. Bakker, L. Koerts); 6 april, juv., Zandvoort (H. Niesen); 29 sept., Noordwijk (Vj. 11: 211); 30 okt., juv., Katwijk (F. Niesen); dec., negen waarnemingen (3 x 2 ex. tegelijk), Terschelling (Tanis); 15—29 dec., juv., Scheveningen, Haven (v. Oordt, Regeer; v. Swelm; Wa; Lina en Vj. 12: 236).

170 (302). LARUS FUSCUS — Kleine Mantelmeeuw.

23 jan., ad., A'dam-O (Swart); 12 maart, 3 ad., IJmuiden (M. Bakker).

(302b). LARUS FUSCUS GRAELSI

Broedgeval (?): De Beer, bij een viertal bezoeken aan Zilvermeeuwkolonie bij de Zuidpier, steeds een alarmerend ex., half juli ook attaquerend (Ou).

26 okt., juv., dood gevonden, Marken (determinatie bevestigd door prof. Voous; coll. Zoöl. Mus. A'dam, no. 17117) (Swart).

(302c). LARUS FUSCUS INTERMEDIUS

18 april, ♀ ad., dood gevonden, Texel, De Muy (determinatie prof. Voous; coll. Zoöl. Mus. A'dam, no. 16957) (Mantje); 3 nov., 20 ex., Texel, Hors bij Marsdiep (zeer zwarte rug en vleugels; gele poten; zeer w.s. deze vorm) (A. en H. Schweigman); 19 nov., verscheidene ex., Scheveningen (Ki); 24 nov., ad., ibidem (zeer w.s. deze vorm) (Ki).

171 (301). LARUS ARGENTATUS — Zilvermeeuw.

Broedgevallen: O. Flevoland: Lelystad, Markerwaarderdijk, 7 juni, 5 nesten (22 juni, pulli aldaar) (J. v. Dijk); tussen Swifterbant en Kamperhoek, 18 mei, 32, bijna allemaal lege nesten, wel uitgehaald (ca 100 ad. aanwezig) (Koridon, t.K.).

— (—). **Geelpootzilvermeeuw.**

16 mei, O. Flevoland, Knardijk (okergele poten en zwemvliezen; mantel iets donkerder en grijszand bij de gewone Zilvermeeuw (J. en O. v. Dijk); 20 okt., ex. aldaar gele poten) (Marra); 17 nov., idem (gele poten; het grijs van de bovenzijde tussen dat van Kok- en Stormmeeuw) (Te, Ki, Kl).

172 (305). LARUS GLAUCOIDES — Kleine Burgemeester.

13 jan., ex. in 1e winterkleed(?), Wijk a/Zee (kijker: 12 x 50; afstand: 30 m; beige verenkleed met bijna witte vleugeltoppen; formaat als Zilvermeeuw; kleine, donkere snavel; snelle vlucht, lang niet zo log als van de Grote Burgemeester; vloog over het strand → N) (Verkerk) (*); 9 dec., 1e jaars, Scheveningen, visafslag (kijker: 7 x 50; afstand: ca 20 m; zat tussen Grote Mantelmeeuw en Zilvermeeuw; gelijke grootte als Zilvermeeuw, doch slanker; snavel zeker voor meer dan de helft zwart; poten opvallend donker roze; witte oogring; geen donker aan staart- en vleugeluiteinden) (Regeer, Beukers, F. de Boer) (**); 22 dec., ex. in 2e winterkleed, Terschelling, Bosplaat (Vj. 12: 304) (*).

173 (300). LARUS CANUS — Stormmeeuw.

Broedgevallen: Ameland, Oerd, 2 (med. Bosch, zie Van. 17: 184, waar geen jaartal is vermeld); De Beer, 9, nabij Zuidpier (Ou).

175 (299). LARUS MELANOCEPHALUS — Zwartkopmeeuw.

Broedgevallen: Steenberg, De Heen, NBr, 1 (zie verder Lim. 37: 12—15, met plaat) (**).

7 mei, Braakmanpolder, ZVI (Lebret, Haak) (**); 9 mei (F. en H. Niesen) - 30 juni (Ki, Kl), ad., Kennemerduinen, Vogelmeer (op tussen gelegen data ook: Beukers, Bi, de Boer, Coldewey, Rampen, Ros, Schmidt v. Gelder, Sw, Swart, Te, Verkerk, de Visser) (**); 20 mei, ad., Ruinen, Kraloër Heide, Dr (in Kokmeeuwkolonie; kijker: 10 x 50; afstand: 25 à 40 m; gefilmd) (Verschoore) (**); 24 sept., juv., Texel, De Bol (kijker: 7 x 50; afstand: ca 35 m; zwarte en „zwarte” snavel; zwarte poten; donkere vleugels; zwarte handpennen; zwarte staartband; grootte als Kokmeeuw) (v. d. Hombergh, Spreuwenberg c.s.) (**).

177 (297). LARUS MINUTUS — Dwergmeeuw.

IJsselmeergebied: Veluwemeer, 18 mei (Lichtenbeld c.s.); 23 juni, 200 ex. (Vj. 11: 211); O. Flevoland: Houtribsluizen, 14 mei, 2 juv. (Marra c.s.); Knardijk: gegevens van 6 juli (ca 10 ex., Meeth) - 29 sept. (ca 60 ex., slechts enkele juv., H. Niesen), met maximum op 11 aug. (ca 100 ex., Marra) en 24 nov., 3 ad. (idem); A'dam-Harderwijk (vanaf boot), 8 aug., 6 ad. (Zwitsers); Ermelo, Horloo, 31 aug., 28 ad. + 4 juv., en 4 okt., 52 ad. (J. en L. v. Dijk).

Noordzegebied: Terschelling, 8 okt., 2 ad. (Tanis); Vlieland, 12 juli, tenminste 2 2e jaars (Spaans, Swennen); Balgzand, 6 juli (Vj. 11: 129); Camperduin, „De Putten”, 4 mei, juv. (Rampen); IJmuiden: 16 aug., 3 juv., w.s. 2e j. (Zwitsers); 20 sept., ad. (H. Niesen); 29 sept., 1 ad. + 1 juv. (de Roever, Oreel); 6 okt., 3 ad. + 2 juv. (idem) en 1 juv. (H. Niesen); Kennemerduinen, Vogelmeer, 14 mei, juv. (F. Niesen, Rampen); Bloemendaal (aan zee), 2 okt., 2 juv. → Z en 1 dood juv. (H. Niesen); 7 okt., dood juv. aldaar (idem); A.W. Duinen, 5 okt., ad. en 6 okt., juv. (idem); Zandvoort, 25 aug., 2 juv. → Z en 19 okt., 3 ad. + 2 juv. → Z (idem); Katwijk a/Zee, 1 okt., ad. (Rampen); Scheveningen: Verversingskanaal, 22 en 23 aug. (Gallacher) en 12 sept. (v. Swelm), ad.; aan zee, 23 aug., ad., 3 sept., 3 en 1 juv. (Gallacher) en 5 okt., 4 à 5 ex. (Ruitenbergh); 's-Graven-

zande, 25 juni, ad. (Andriesen); H. v. Holland, 28 sept., 1 ad. + 2 juv. (Swart c.s.) en 2 nov., juv. (Ou); Numansdorp, Hollands Diep, 28 aug., 3 ex. → W (v. d. Lee); Vlissingen, 3 sept., ad. (Lebret); Breskens, 20 aug., ad. (idem).

Binnenland: 18 mei en 8 juni, juv., Dodewaard, G (Vj. 11: 129); 5 okt., ad., Krimpen a/d IJssel (Duiven).

178 (296). XEMA SABINI — Vorkstaartmeeuw.

Noordzeegebied: Texel, „De Mok”, 28 sept. (Schweigman, Meijerink) (**); Camperduin, 13 okt., juv. (VWHK) (*); IJmuiden: 29 sept., juv. (de Roever, Oreel) (**); 5 okt., juv. (VWHK) (*); 6 okt., juv. (idem; de Roever; H. Niesen c.s.; Zwitser) (**); 12 okt., juv. (F. Niesen, G. Bos) (**); 13 okt., juv. (Verkerk, VWHK) (*); Bloemendaal, strand: 29 sept. (Vj. 11: 211) (*); 30 sept., juv. (H. Niesen) (*); 6 okt., juv. (H. Schouten) (*); Zandvoort: 5 okt., juv. (H. Niesen c.s.) (**); 6 okt., juv. (F. Niesen) (*); 26 okt., juv. (Vj. 11: 211) (*); Katwijk a/Zee, 1 okt., juv. (Rampen) (*); Wassenaar, strand, 13 okt., juv. (v. Berge Henegouwen, Oudshoorn) (**); Scheveningen: 27 sept., 2 juv. (A. en F. v. Nouhuijs) (**); 3 okt., juv. (idem) (**); 5 okt., ad. (Wa; Ruitenbergh) (*) en juv. (Ki, Oo, v. Swelm) (**); 13 okt. (excursie N.O.U.) (**); 14 okt., ad. (Schattenkerk) (*); 19 okt., juv. (Coldewey, Ki) (**).

IJsselmeergebied: 17 nov., juv., O. Flevoland, Knardijk (Marra) (*).

180 (306). RISSA TRIDACTYLA — Drieteenmeeuw.

1 juni, juv., Vlieland (Duiven); 3 en 5 juni, ad., aldaar (idem).

IJsselmeergebied: 25 mei, juv., O. Flevoland, Kamperhoek (IJzerman); 2 sept., Eemmond (Vj. 11: 156).

Binnenland: 1 jan., juv., Lekkerkerk, ZH (Duiven).

181 (286). CHLIDONIAS NIGER — Zwarte Stern.

12 april, 8 ex., Ermelo, Hoophuizen (Nijeboer).

[De vroegste datum is 4 april (zie Avif. Ned.: 57) (t.K.).]

26 mei, 17 ex. → N, Stein, L, boven de Maas (NHMBL 52: 93).

[Voor late voorjaarsstrek, zie ook Lim. 37: 40 (t.K.).]

24 nov., Harderwijk (Sw, Oreel, de Roever).

[De laatste datum is 26 nov. (zie Lim. 35: 65) (t.K.).]

182 (288). CHLIDONIAS LEUCOPTERUS — Witvleugelstern.

5 juni, ad., Zwarte Meer (kijker: 10 x 50; afstand: 100 m; kop, borst, onder- voorvleugels en rug zwart; voorvleugels, stuit en staart helder wit; grote en kleine slagpennen grijsachtig; ca 7 minuten kunnen waarnemen bij groep Zwarte Sterns) (Smalbroek) (*). 27 en 29 juli, ad., A'da m -N (kijker: 12 x; vleugelbovenzijde lichtgrijs; borst en rug zwart; vleugelonderzijde: grote pennen lichtgrijs en ondervleugeldekveren zwart; lichte schouder; niet geheel in zomerkleed: kop rondom de snavel al wit, ook witte plekken op de zwarte borst; geluid harder en feller dan van Zwarte Stern (Sw, Kalkman); 30 juli, ibidem (Ki, Kl, Te) (**).

7 aug., ad., Den Oever, Wieringen (kijker: 8 x 42; afstand: ca 2—30 m; veel kleiner dan Visdief; lichaam, kop en hals zwart; staart wit, gevorkt; vleugels blauwig-grijs met witte rand van voren; witte stuit) (Monsees) (*).

26 okt., Kethel, ZH (J. Keijzer, zie ook Vj. 12: 236); 2 nov., ibidem (kijker: 12 x 50; „Zwarte Stern” in winterkleed; geen zwarte okselvlek; schedelkap boven op schedel zwart gevlekt, opzij van de kop tamelijk uitgestrekt; borst en hals lichter dan buik; zowel op onder- als bovenvleugel vaag contouren van zomerkleed te onderscheiden; zeer klein,

donker snaveltje; stuit licht; gehele middag waargenomen, vliegend tot op ca 5 m, zittend tot op ca 10 à 15 m) (Schattenkerk, Regeer, F. de Boer, Martens) (door diverse anderen ook waargenomen op 27 en 30 okt. en 1 nov.; op 3 nov. door Beukers) (**).

184 (289). GELOCHELIDON NILOTICA — Lachstern.

Broedgeval (?): Warmenhuisen, Tuitjenhorn, 3, 12 en 13 aug., ad. + volkomen vliegvaardig, bedelend jong, sterk aan terrein gebonden en dagenlang fouragerend in de zelfde sloot (VWHK; Westra; Mandemaker, Tonino, Top).

7 juli, Amstelveen (Sw); 25 juli, 2 ex., Schardam (VWHK); 3 aug., ad., Scheveningen, Haven (v. Swelm); 18 aug., 2 ex., Schiermonnikoog (Vj. 11: 211); 20 aug., ad., Heemskerk, strand (Zwitsers); 21 aug., Zoutkamp (Vj. 11: 211); 31 aug., Hondsbossche Zeewering (Garrelfs; VWHK); 2 sept., 2 ex., O. Flevoland, Knardijk (Vj. 11: 156); 14 sept., ad. + juv., Texel (Vj. 11: 211) en 25 sept., 1 ex. aldaar (Schweigman); 27 sept., Grevelingen, Geul van Bommenede (Vader).

185 (290). HYDROPROGNE CASPIA — Reuzenstern.

4 mei, 2 ex., O. Flevoland, Veluwemeer (v. Althuis c.s.); 23 juni, ex. → NO, ibidem (Marra); 6 mei, Texel, Slufter (VWHK); 16 sept., Terneuzen (Vj. 11: 211); 5 okt., Borssele, Z, Kaloot (ibidem).

186 (293). STERNA HIRUNDO — Visdiefje.

2 nov., O. Flevoland, Lelystad (v. Althuis, G. en W. D. Jansen); 3 nov., IJmuiden (Vj. 12: 236).

187 (294). STERNA PARADISAEA — Noordse Stern.

Broedgevallen: Schiermonnikoog, 4 ex., alarmerend in de Visdiefjeskolonie van het „Vogeleiland” (Ou, Dr); Ameland, Hollum, 20, op schelpenstrandje (v. Swelm); Terschelling, 3 (Tanis); Texel, Slufter, 1 (VWHK); Balgzand, 6 juli, ex. met donsjong (Vj. 11: 129); Lattrop, Bergvennen, Ov., 21 juli, alarmerend paar tussen Visdiefjes; leken broedvogels (H. Niesen).

18 april, 2 ex., Griend (Taapken).

[De vroegste datum was tot nu toe 26 april (zie Lim. 37: 40) (t.K.).]

23 juni, O. Flevoland, Knardijk (Te, Ki, Kl); 3 aug., A'dam, plasje bij Parnassusweg (Kr); 9 aug., ca 10 ex., IJsselmeer tussen A'dam en Harderwijk (Zwitsers); 6—26 okt., tenminste 30 dode en zieke ex. (bij 70 Visdiefjes), Marken (Swart c.s.); 14 okt., Grevelingen (Vader); 2 nov., juv., IJmuiden (egaalgrijze handpennen; zwarte snavel; donkere vleugelboeg) (Sw); 19 nov., ad., Scheveningen, Haven (effengrijze vleugels zonder „gevingerde” slagpennen) (Ki).

[De laatste datum was tot nu toe 28 okt. (zie Lim. 37: 40) (t.K.).]

189 (295). STERNA ALBIFRONS — Dwergstern.

Broedgevallen: Ameland, Hollum, 6 (v. Swelm); Vlieland, Vliehors, 10 en 13, (Terpstra); Ouddorp, Hompelvoet, ZH, 6 juli, 4 alarmerende ex. (hoogstwaarschijnlijk eieren medio juni tijdens hoge vloed weggespoeld) (F. de Boer, Regeer).

IJsselmeergebied: O. Flevoland: Kamperhoek, tenminste 3; Swifterbant, w.s. 1 (Hellebrekers, t.K.).

30 april, Kijkduin, ZH, in ca 20 minuten 25 ex., langstrekkend over zee (F. de Boer, Regeer); 2 nov., IJmuiden (Vj. 12: 236); 24 nov., O. Flevoland, Knardijk (ibidem).

[De laatste datum was tot nu toe 28 okt. (zie Lim. 37: 41) (t.K.).]

Binnenland: 24 aug., 3 ex., Drimmelen, NBr, Amer (Lebret).

190 (291). STERNA SANDVICENSIS — Grote Stern.

Broedgevallen: Terschelling, 2, later verlaten (Tanis); Ouddorp, Hompelvoet, ZH, 6 juli, slechts 4 nesten op de plaat (kolonie half juni bij springvloed vernietigd) (Ou c.s.).

IJsselmeergebied: O. Flevoland, 4e eilandje Veluwemeer-Z, 73 (A. v. d. Berg).

30 maart, 1 ex. → ZW (!), Kijkduin (Regeer).

195 (315). CEPPHUS GRYLLE — Zwarte Zeekoet.

3 jan., ad., in ontbinding, Terschelling, haven (verzameld door B. de Kruijff, Den Haag; vleugels waren afgesneden en de schedel was verbrijzeld; snavel en poten in Mus. van Onderwijs, Den Haag) (Med. Oo) (**); 6 juli, IJmuiden, Noordpier (kijker: 7 x 50; afstand: ca 20 m; geheel zwart en donkerbruin, behalve witte vleugelvlek; felrode poten; boven op de kop — alleen voorste helft bij snavel — en op de rug witte vlekjes en stippen van verschillende grootte; onderzijde van de vogel intens zwart) (W. D. Jansen) (*).

196 (317). FRATERCULA ARCTICA — Papegaaiduiker.

6 okt., Schiermonnikoog (v. Hecke).

[De vroegste datum was tot nu toe 14 okt. (zie Lim. 35: 66) (t.K.).]

200 (240). STREPTOPELIA TURTUR — Tortelduif.

20 okt., Krimpen a/d IJssel (Duiven); 2 nov., Ambt-Delden (Meijerink).

[De laatste datum was tot nu toe 31 okt. (zie Lim. 35: 66) (t.K.).]

201 (240bis). STREPTOPELIA DECACTO — Turkse Tortel.

Broedgevallen: Terschelling, 7 (Tanis); Putten, G, algemene broedvogel (Nijeboer); Ede, G, 24 mei, 1 en 10 juli, 1 (zelfde paar) (Lina); Den Helder, 6 juli, 11 (VWHK); Schoorl, 4 (idem); Naarden-Bussum, 3 (voor het eerst in 1962) (Maurenbrecher, Bartels); Den Haag, Kwartellaan, 1 (1ste geval voor Den Haag) (F. de Boer, Te); Maastricht, 15 juni, 1 (Vj. 11: 129 en NHMbl. 52: 93).

Verdere gegevens: Ens, N.O.P., 12 mei, 2 ex. (Vj. 11: 129); Marken, 18 mei, 1 à 2 ex. (Swart, Bonten); A'damse Bos, 8 febr. en 11 en 17 maart (VWAD); Huizen, NH, 2 febr., ca 50 ex. (Swart, Kr); Hilversum, 30 jan., 1 paar (Maurenbrecher, Bartels); Soestdijkse straatweg, station, 4 febr., 1 paar (idem); Dordrecht, 16 juni, 1 ex. (1e waarneming) (P. v. Houten, med. Verhey); Numansdorp, 18 okt. (v. d. Lee); Tilburg, 18 jan., 30 ex. in één boom (v. Erve); Deurne, NBr, 22 juli, 4 ex. (Regeer); Asten, NBr, 22 juli, 2 ex. (idem).

202 (137). CUCULUS CANORUS — Koekoek.

15 okt., juv. Ubbergen, G, Bisonbaai (zat rustig in een boom, waaruit hij bij onze nadering wegvloog) (v. Erve, Hallmann); 20 okt., ad., Arcen, L, De Hamert (kijker: 10 x 50; afstand: 40 m) (Ros, H. v. Oordt, Kuntze).

[De laatste datum was tot nu toe 17 okt. (zie Avif. Ned.: 63) (t.K.).]

206 (141). BUBO BUBO — Oehoe.

[1961: eind maart, Losser, Ov. (zie verder Lim. 37: 315) (*).]

207 (138). NYCTEA SCANDIACA — Sneeuwuil.

25 jan., O. Flevoland (zie verder Lim. 36: 183) (**); 2 febr., aldaar, vliegend langs Knardijk (kijker: 10 x; afstand: ca 40 m) (v. d. Peppel, A. v. Hardeveld, J. Wels) (**); 22—24 febr., Texel, Den Hoorn (22 febr., langzaam overvliegend langs huis van fam. Parlevliet; 24 febr., zittend op ca 25 m afstand, op ingevallen dak van een

oude boerderij aldaar; grote witte uil, gevlekt en gestreept (E. R. Drijver) (**); 23 april, Terschelling, Midsland (kijker: 7 x 50; jagend en zittend; was reeds 17 en 18 april door anderen waargenomen) (Tanis) (**).

212 (143). ASIO FLAMMEUS — Velduil.

Broedgevallen: Ameland, 6 (v. Swelm); Terschelling, 1 (Tanis); voormalig N. Sloe, Z. schorren, 1 (den Hamer, M. de Jong); Oisterwijk, Beerze, Kampina, NBr, w.s. broedgeval (10, 24 en 29 juni, 1 ex.) (v. Erve, Leerschool).

213 (124). CAPRIMULGUS EUROPAEUS — Nachtzwaluw.

Broedgevallen: Leusden, De Treck, U, 3 juni, nachtelijke zang (H. v. Oordt); Braakmanpolder, juli, verschillende malen paarvluchten gezien en zang gehoord (in aug. jonge vogel dood gevonden) (v. d. Weghe); Landgoed „De Baest”, NBr, 9 juni, 3 paar (B.Wi); Oirschotse Heide, NBr, 9 juni, 2 ex. (idem); Deurne, NBr, 2 aug., ♂ en ♀, gezien en gehoord (Regeer); Venlo, 3 territoria (Spreuwenberg); Tegelen, L, 2 territoria (idem).

Verdere waarnemingen: 18 mei, Ommen, Lemelerberg (Kuntze); 21 aug., Bussum, Tafelberg (Rijven); 26 aug., Terschelling, Hoorn (Tanis); 10 sept., Den Haag, „Ockenrode” (v. Swelm, Koppen).

214 (123). APUS APUS — Gierzwaluw.

2 nov., Texel, vuurtoren (F. en H. Schweigman); 9 nov., O. Flevoland, Lelystad (Lebret) en Knardijk (L. v. Dijk) (zelfde ex.? t.K.); 11 nov., Den Haag (Regeer).

[Tot nu toe waren vier nov.-gevallen bekend (zie Lim. 37: 42) (t.K.).]

216 (129). ALCEDO ATTHIS — IJsvogel.

Over broedgevallen kwam geen enkele kaart binnen; voor Barneveld (de Graaff), midden-Brabant (Leerschool) en Valkenswaard met verre omgeving (Hallmann) wordt het niet-broeden in dit jaar speciaal gemeld.

218 (125). MEROPS APIASTER — Bijeneter.

22 juni, Ede, G, Noord Ginkel (afstand: ca 20 m; opgestoten uit een groepje dennen; grootte als van een flinke Spreeuw; zeer slank; lange staart met verlengde middelste staartveren; opvallende exotische kleuren; groene buik en roestbruine bovenzijde; geluid iets hees kraaiachtig met duidelijke melancholieke „U”-klank) (Vierbergen, med. Leys) (*).

220 (126). UPUPA EPOPS — Hop.

Broedgevallen: Deurne, Helanaveen, NBr, 1 (voor het 3e jaar; nest onder dakpannen, boven een zolder met stropakken) (Coldewey; v. Aerle); N. Brabant en Noord Limburg, tenminste 3, mogelijk 4 (v. Erve c.s.).

10 april, Leiden, Boshuizerwijk (vloog tussen de huizenblokken door op ca 6 m hoogte) (A. Mabelis); 17 april, Ameland, Nes (Van. 16: 143); 28 april, Lekkerkerk, De Bakkerswaal (Duiven; A. en C. Berkouwer); 5 mei, Tijnje, Fr (was daar reeds een week) (Van. 16: 143); 8 mei, Heitrakse Peel (Braaksma); 9 mei, Lieselse Peel (idem c.s.); 25 mei, Ritthem, Z, Rammekenshoek (Lebret); 27 mei, De Bilt (Vj. 11: 130); 30 mei, Akkrum (Van. 16: 145); 24 juni, gehoord, Valkenswaard, visvijvers (B.Wi); 24—31 aug., Heerlerheide, L (NHMbl. 52: 134); 11 sept., Vlijmen, Nieuwkuijk, NBr (Vj. 11: 211); 22 sept., Castricum, NH, infiltratiegebied, ex. → Z (Verkerk); 25 sept., Vlieland (Terpstra).

20 april, ad., *Nuneh*, NBr (kijker: 6 x 30; afstand 25—500 m (werd opmerkelijk gemaakt door de onmiskenbare roep, welke ik ken van een grammofoonplaat; klonk als „ku-ku-ku—ku—ku—ku”); de tonen zijn duidelijk gescheiden en de roep eindigt langzaam door de steeds groter wordende intervallen; de roep is niet lachend, eerder klagend; ex. zat in eikenlaan in vlak weiland; vloog bij nadering weg op 25 m afstand, op ca 15 m hoogte, zodat koptekening niet te zien was; was kleiner dan Groene Specht) (v. Aerle) (*); 24 april, ad., *Stiphout* (kijker als boven; afstand ca 80 m; kleiner dan Groene Specht; grijze zijkop, donkere baardstreep; nadat ik de vogel reeds verschillende malen had gehoord, zag ik hem in een eik vliegen, waar hij op een bijna horizontale tak weer begon te roepen; hierbij rekte hij zich helemaal uit, zodat hij steil opwaarts stond; ook bij de volgende serie herhaalde zich dit) (v. Aerle) (*).

Najaar, Terschelling, kleine invasie (1e ex. gezien op 9 sept.; na begin nov. nog slechts enkele waarnemingen; dus vroege doortrek) (Tanis).

Ambt-Delden, „Twickel”, 11 april en 5 mei, baltsend ex. (geen broedgevallen) (Meijerink); 19 mei, 1 ex. gehoord (Kuntze); Winterswijk, Het Woold, 9 juni, ad. gezien en gehoord (excursie afd. C.N.V.).

Broedgevallen: Heemskerk, NH, 2 (VWHK); Loosduinen, Ockenburgh, 1 (de Visser); 2 sept., ♂, aldaar (v. Swelm); Wassenaar, Clingendael, 1 (Knippenberg; Ki); Boxtel, Kampina, 29 juni, paartje (Leerschool).

11 jan., ♀, vorstslachtoffer, bij praep. te Vaassen (Nijeboer); 16 maart, Eindhoven, Engelse tuin (Hallmann); 31 maart, A'dam, tuinstad Geuzenveld (Luyendijk); 20 april (en 3 okt.), ♂, Apeldoorn, Kon. Park (Nijeboer) en ♂, A.W.L. Duinen (v. d. Veer); 19 mei, ♂, Den Haag, Zuiderpark (Reesink); 4 juni, Rooden, Dr. De Mensinghe (W. D. Jansen); 30 aug., Winterswijk, Kotten (Mörzer Brujns); 17, 20 en 23 okt., Berg en Dal, G. Kastanjelaan en 21 dec., ibidem, Sterreberg (Hallmann); 9 nov., ♂, Putten, G (J. v. Dijk).

Broedgevallen (?): Ermelo, Leuvenum, 1 (N. v. d. Beek); Apeldoorn, Kon. Houtvesterijen, 27 juni, 1 ex., gezien en gehoord (Bonten); Wouw, Plantage, 4 juli, gehoord (Swart); Esbeek-Lage Mierde-Hoge Mierde, „De Utrecht”, 10 à 11 paar (Wi); Valkenswaard, Staatsbos, 1 (Hallmann); Heeze, Heezerbossen, 1 en aan weg naar Someren, 1 (idem).

Den Haag, Westduinen, 23 febr. (Regeer); Kijkduin, 6 febr. (med. Nijkamp);
Loosduinen, (sept. 1962—) 29 maart (F. Maas); Vianen, Balgerijen, ZH, 7 dec.
(Wa); Linschoten, Jachthuis, U, 27 sept. (v. d. Voo).

Broedgevallen: E d e, G, 2 (Stel); D e H o g e V e l u w e, 1 (Lim. 37: 221).

28 april, Apeldoorn (Nijeboer) en A'dam (VWAD); 29 april, Wassenaarse Slag (mevr. Fehr); 30 april, Den Haag, W.L. Duinen (Regensburg); 3 mei, 2 ex., Ermelo, Speulderbos (Sevinga); 4 mei, O. Flevoland, gemaal Lovink (N. v. d. Beek, Sevinga) en Venlo (Spreuwenberg); 5 mei, Heerlerheide, L (NHMBL 52: 64); 12 mei, Naardermeer (Swart); 25 mei, Assel, G (Vj. 11: 156).

Foto: F. P. J. KOOIJMANS

Fig. 5. Draaihals (*Jynx torquilla*), Texel, 5 september 1963.

28 aug., Son, NBr (B.Wi); 29 aug. en 4 sept., Vlieland (Spaans); 31 aug., Casticum, NH (Verkerk); 1 sept., Terschelling (Boellaard); 2 sept., Oostvoorne (H. Niesen); 5 sept., Texel (Kooijmans); 8 en 9 sept., A'damse Bos (VWAD); 8 sept., Ewijcksluis, NH (Middelmann); 13 en 17 sept., Haaren, NBr (Leerschool); 23 sept., Boxtel, Kampinase Heide (v. Erve).

231 (49). EREMOPHILA ALPESTRIS — Strandleeuwerik.

Noordzeegebied: Schiermonnikoog, 18 okt., 6 ex. (Dr); Texel, 21 dec., 5 ex. (v. Oordt); Wieringen, 1 dec., 5 ex. (Zwitsers); Zandvoort, 19 en 20 okt., resp. 3 en 7 ex. (H. Niesen c.s.); De Beer, 31 dec., 30 ex. (v. Swelm, Rijken).

IJsselmeergebied: Zwartemeer, voerplaats bij Ganzediepmonding, max. (eind jan.) 17 ex. (Koridon); O. Flevoland, bij Lelystad, max. (17 febr.) 18 ex. (Meeth); A'dam-W., max. (28 dec.) 20 ex. (Swart, Garrelfs).

232 (120). HIRUNDO RUSTICA — Boerenzwaluw.

De najaarsgegevens gaan vrijwel zonder onderbreking tot 3 nov.; die dag nog drie gevallen: Knardijk (Dekhuijzen), Krimpen a/d IJssel (Duiven) en 2 ex. Serooskerke, Schelphoek (Viergever). Daarna nog: 8 nov., De Bilt (Vj. 12: 236); 9 nov., Veere (Vader); 10 nov., Hoophuizen (Vj. 12: 236); 26 nov., 3 ex., Renkum (vermoed op kerktoeren neerstrijkend) (ibidem) en 27 nov., Ubbergen (10 à 12 minuten jagend langs de Waaldijk) (Hallmann).

234 (121). DELICHON URBICA — Huiszwaluw.

10 april, 3 ex., Berkel Enscht, NBr (Moller Pillot); 3 nov., Texel (Vj. 12: 236); 12 nov., 2 ex., Bergen, NH (ibidem).

235 (122). RIPARIA RIPARIA — Oeverzwaluw.

Broedgevallen: Terschelling, 8 (Tanis); Beesd, G, in afgraving van de Linge, toegenomen in vergelijking met 1962 (toen 9 nesten) (Verhey); Zaltbommel, Kil van Hurwenen, 50 à 60, in zandwal langs inham van de Lek (Ou); Texel, Slufter-Cocksdoorp, 10 (VWHK); Alkmaar e.o., 48 (idem); Huizen, Meent, zandafgraving, 100 à 120 (Nu); Rotterdam, Brieneroordbrug, 9, in rand van weggegraven weggedeelte, vlak onder vroegere wegdek (Derksen); Geldrop, IJzeren Man, NBr, aanvankelijk 48, door nestoverrij geslonken tot ca 20 (Hallmann).

4 aug., O. Flevoland, langs de gehele Knardijk boven de polder een enorm aantal, zeker vele tienduizenden (Te c.s.); 17 aug., zeer sterke trek aldaar, naar schatting meer dan 100.000 (Meeth); 3 nov., 2 ex., aldaar (Vj. 12: 236).
[De laatste datum was tot nu toe 2 nov. (zie Avif. Ned.: 71) (t.K.).]

236 (50). ANTHUS RICHARDI — Grote Pieper.

12 april, De Beer (kijker: 10 x 50; afstand: 3 m; lange staart, lange poten, rechte houding; bruine wang boven begrensd door lichte oogstreep, aan onderzijde eveneens, het bruin was daar duidelijk donkerder; keel lichtgeel; onderzijde lichaam zeer licht; duidelijke vlekken in een band over de borst; buitenste staartpenen wit; qua vlucht, grootte en model vergelijkbaar met Grote Gele Kwikstaart; horizontale lichtgolvende vlucht, op ca 1 m hoogte, werd abrupt afgebroken en gevolgd door vrijwel verticaal dwarrelvluchtje; geluid eenmaal gehoord: een vrij lang gerekt „tjiep”) (Beukers); 29 sept., Knardijk (donkerder en gevlekt dan Duinpieper; duidelijke oogstreep; twee vleugelstrepen; hoog op de poten; alleen bij de keel gevlekt; wipte af en toe met staart (H. Niesen, F. Koning, H. Vader); 8 okt., 2 ex., Terschelling, Oosterend (kijker: 7 x 50; afstand: 15 m; lange tijd geobserveerd; gebied met open vegetatie met veel kale plekken, evenals bij vorige waarnemingen) (Tanis); 6 en 8 dec., Wassenaar, tussen Wassenaarse Slag en Katwijk (kijker: 7 x 35; afstand ca 45 m; lange staart met zuiver-witte zijpenen; poten licht en lang; keel licht; gestreepte borst; ongestreepte lichte onderdelen en flanken; liep als kwikstaart, pikte veel en wipte dan met de staart een weinig; vlucht diep golvend, bij neerkomen even fladderend; roep: zowel in zit als vlucht een hard hoog „tjierp”) (v. Berge Henegouwen).
[Gegevens uit april en december waren tot nu toe niet bekend (t.K.).]

237 (51). ANTHUS CAMPESTRIS — Duinpieper.

Broedgevallen: Hulshorster Zand, 20 juli, 3 paar met jongen (J. v. Dijk); Ermelo, Cyriadische Veld, 11 juli, 1 paar met jongen (idem); Apeldoorn, Meerfeldse Heide, 15 juli, 2 paar met jongen (idem); Leende, NBr, 16 juni, paartje (♂ alarmeerde; ook baltsvlucht) (Hallmann); Velden en Arcen, Schandelo, 1 (Spreuwenberg); Sevenum, L, 1 (idem); Venlo, Vliegveld, 4 (idem); Herkenbosch, L, 5 juni, baltsend ♂ (Rampen).

5 mei, ♂, baltsend, Bergen, De Hamert, L (daarna niet meer, dus w.s. doortrekker) (Spreuwenberg).

31 aug., De Beer (H. Niesen); 4 sept., Terschelling, Hoorn (Tanis); 9 sept., ibidem, Midsland (idem); 27 okt., Haagse W.L. Duinen (Te, L. Batist).
[Tot nu toe was de laatste datum 19 okt. (zie Avif. Ned.: 71) (t.K.).]

240 (54). ANTHUS SPINOLETTA — Oeverpieper.

13 jan., Renkum, Heveadorp (geen wit in buitenste staartpenen; donkere poten) (de Wilde); 11 mei, O. Flevoland, Knardijk (geen witte staartzomen) (J. v. Dijk c.s.).

(54a). ANTHUS SPINOLETTA SPINOLETTA.

Griend, 18 april, ex. in voorjaarskleed (kijker: 10 x 60; prachtige rose borst, grauwe buitenste staartpennen; haast leigrijze bovenzijde; onderzijde geheel ongevekt) (Taapken, v. d. Meulen) (**); Zwartemeer-W, 6—31 jan., telkens 1 ex. op voerplaats; 8, 9 en 27 febr., 1 ex. (Koridon); 2 nov., ex. gevangen en geringd (Smallenbroek); 14 nov., 4 ex. (Koridon) (*); O. Flevoland: Zeewolde, 6 april (idem) (*); Knardijk, 10 nov., 3 ex. (Bi, Ki, Sw) (**); A. W. Duinen, 24 maart (F. Niesen) (*); 6 april (H. Niesen, H. Vader) (**); Venlo, 3 febr. (Spreuwenberg) (*); Schinnen, Thul, L, 26 dec., 3 à 4 ex. (Rampen, W. v. d. Veen) (**).

241 (57). MOTACILLA ALBA — Witte Kwikstaart.**(57b). MOTACILLA ALBA YARRELLII.**

Winter 62/63 tot half jan., geregeld 1 ex. op voertafel, Garijp, Fr (Van. 16: 28); 16 maart, Haagse W.L. Duinen (Martens, Regeer); 30 april, idem (Meijndel-onderzoek); 13 april, 's-Gravenzande, ZH (Reesink); 27 april, O. Flevoland, Lelystad (Lichtenbeld, Marra); 29 juni, Kennemer duinen, NH (Vj. 11: 156); 17 aug., Marken (Kr).

242 (56). MOTACILLA CINEREA — Grote Gele Kwikstaart.

7 febr., Nijbeets, Fr (Van. 16: 62).

243 (55). MOTACILLA FLAVA — Gele Kwikstaart.**(55c). MOTACILLA FLAVA FLAVISSIMA**

Broedgevallen: Terschelling, 4 (Tanis).

19 april, 2 ex., Vlieland (J. v. Dijk); 24 april, ♂, Eindhoven (B.Wi); 27 april, ♂, Udenhout, NBr (v. Erve); 8, 12 en 19 mei, ♂, A'dam, Grote IJpolder (M. Bakker); 25 mei, ♂, 's-Gravenzande, ZH (de Visser); 2 en 3 juni, ♂ (zelfde ?) Vlieland (Spaans, Swennen).

(55b). MOTACILLA FLAVA THUNBERGI

12 mei, ca 80 ex., Ermelo, Hoophuizen (kijker: 7 x 50; afstand: 15 m; dofzwarte schedelkap; geen witte wenkbrauwstreep) (J. en L. v. Dijk); 18 mei, Marken, doodlopende dijk naar Volendam (kijkers: 10 x 65 en 7 x 50; afstand: 50—60 m; duidelijke zwarte kopkap) (Swart, Bonten); 1 juni, Vlieland (Vj. 11: 211) en 2 juni, 2 ex., aldaar (kijker: 7 x 50; afstand: 10 m; kruin en achterkop grijs, wangen zwart; geen wenkbrauwstreep) (Spaans, Swennen); 3 juni, Haagse W.L. Duinen (Meijndel-onderzoek); 23 juni, O. Flevoland (donkere kop; geen oogstreep) (Ki, Kl, Te); 8 sept., ibidem, Knardijk (Te, Ki, Kl, Sw).

244 (71). LANIUS EXCUBITOR — Klaphekster.

Broedgevallen: Lage Mierde, Het Goor, NBr, 1 (B.Wi); Neterselse Heide, 1 (Wi c.s.).

Januari: O. Flevoland (1 x), Oegstgeest (1 x), Kampina (t/m 8 april), Oisterwijk (1 x); *februari:* O. Flevoland (2 x); Kampina; *maart:* O. Flevoland (3 x); Ankeveen (1 x); Utrecht (Lageweide) (1 x), Kampina; *juli:* Kampina (1 x); *oktober:* Schoonebeek (1 x), O. Flevoland (3 x, waarbij 1 x 3 ex.), Hoophuizen (1 x), Camperduin (1 x), A.W. Duinen (1 x), Zandvoort (1 x), Marken (1 x), Den Haag (1 x), Linschoten (1 x), Kampina (1 x); *november:* Terschelling (1 x), O. Flevoland (tenminste 8 x, waarbij 2 x 2 ex. en 1 x 3 ex.), Ermelose Heide (1 x), Nijmegen (1 x), Bloemendaal (1 x), Broek in Waterland (1 x), Eemmond (1 x), Strabrechtse Heide (1 x 3 ex.), Stratumse Heide (1 x), Leender Heide

(1 x), Hilvarenbeekse Heide (1 x); *december*: O. Flevoland (2 x), Nijmegen (1 x), Ubbergen (2 x), Naardermeer (1 x), Rotterdam-Z (1 x), Goirle (Nieuwkerk) (1 x), Someren (Beuven) (1 x).

246 (72). LANIUS SENATOR — Roodkopklauwier.

20 mei, Texel, Westerslag (VWHK); 11 juni, ad., Vlieland, Oude Kooi (Terpstra, Buitenhuis, Blok).

247 (73). LANIUS COLLURIO — Grauwe Klauwier.

Broedgevallen: Schiermonnikoog, 1 (Ou, Dr); Kampina, NBr, 1 (v. Erve); Bergen, De Hamert, L, 3 (Notermans, Spreuwenberg); Arcen en Velden, L, Schandelo, meerdere malen 1 paartje waargenomen (Br. Agatho, med. Spreuwenberg); Lottum, L, 15 juli, ♂ op telefoondraad (Spreuwenberg); Haelen, L, Leudal, 25 en 26 mei, 1 paartje op zelfde plaats (idem).

20 okt., ♂ en 2 ♀♀, O. Flevoland, Knardijk (Vj. 11: 212).

[De laatste datum was tot nu toe 18 okt. (zie Avif. Ned.: 75) (t.K.).]

248 (74). BOMBYCILLA GARRULUS — Pestvogel.

Winter 62/63 (van 1 jan. af): De kleine, medio nov. 1962 begonnen invasie (zie Lim. 37: 47) duurde tot in de 2e maart-decade: 17 maart, 5 ex., A'damse Bos (VWAD). Er zijn gegevens van: *Friesland* (Terschelling, Leeuwarden, Joure en Akkerwoude) (zie ook Van. 16: 12, 28, 62 en 88), *Overijssel* (Steenwijk en Ootmarsum), *Gelderland* (Nunspeet en Apeldoorn), *N. Holland* (Hilversum, A'damse Bos, N, Scharwoude, Oudkarspel en Castricum), *Z. Holland* (Den Haag), *Utrecht* (Amersfoort) en *Zeeland* (Breskens). De meeste gevallen betreffen 1 à 2 ex.; de maxima zijn: Terschelling, 11 ex. (Tanis) en Den Haag, 12 ex. (v. Swelm).

Winter 63/64 (tot einde 1963): De eerste waarneming viel op 31 okt.: 3 en 1 ex., Sneek (Van. 17: 14). De gegevens betreffen:

Friesland (Schiermonnikoog, Terschelling, Dronrijp, Menaldum, Harlingen, Franeker, Leeuwarden, Twijzel, Wanswerd, Scharnegoutum, Sneek, Irnsum, Rottevalle en Lemmer) (zie Van. 17: 14), *Drente* (Emmen en Schoonebeek), *Overijssel* (Zwolle), *O. Flevoland* (Lelystad), *Gelderland* (Harderwijk, Dieren, Nijmegen en Wychen), *N. Holland* (Texel, Wieringen, Haarlem, Bentveld, Andijk, Enkhuizen, Durgerdam, Zaandam, A'dam, A'damse Bos, Amstelveen, Naarden, Huizen en Laren), *Z. Holland* (Leiden, Meijndel, Den Haag, Kijkduin, Loosduinen, Nootdorp, Brielle en Oostvoorne), *Utrecht* (Amersfoort, Veenendaal, Rhenen, Soesterberg en Utrecht), *Zeeland* (Braakman, Schoondijke, Oostburg en Cadzand) en *Limburg* (Ospel).

De waarnemingen zijn dus talrijker en ook de aantallen groter dan bij de invasie van 62/63; de maxima zijn: Texel, 36 ex., Den Burg (VWHK), Amersfoort, 25 ex. (Vj. 12: 230), Rhenen, 23 ex. (ibidem), Durgerdam, 20 ex. (VWHK) en Oostvoorne, 20 ex. (Vj. 12: 230).

249 (119). CINCLUS CINCLUS — Waterspreeuw.

22 dec., verkeersslachtoffer, Leiden (Vj. 12: 236).

253 (101). TURDUS PILARIS — Kramsvogel.

5 juni, 3 ex., Vlieland (Duiven); 24 aug., Weert, L (Vj. 11: 156).

[Dit is het zevende aug-geval (zie Lim. 37: 47) (t.K.).]

9 sept., 3 ex., Nieuwe Tonge, ZH (Vader); 14 sept., A. W. Duinen (H. Niesen).

258 (107). TURDUS TORQUATUS — Beflijster.

5 juni, Texel (Vj. 11: 130).

[Dit is het 4e juni-geval (zie Avif. Ned.: 78) (t.K.).]

3 juli, ♂, Ritthem, Z (coll. Zoöl. Mus. A'dam; miste de staartveren en sleepte met 1 vleugel; uitgeput en zeer mager, dus wel verwonde achterblijver (Vj. 11: 130); 9 sept., Terschelling, Boschplaat (Tanis).

[De vroegste najaarsdatum was tot nu toe 12 sept. (zie De Ned. Vogels: 281) (t.K.).] *Late data*: 17 nov., Zandvoort, A.W. Duinen (H. Niesen); 21 nov., Nijmegen, Kwakkenberg (Hallmann); 1 dec., Noordschans, NBr (W. D. Jansen c.s.).

[De laatste najaarsdatum was tot nu toe 29 nov. (zie Avif. Ned.: 78) (t.K.).]

261 (99). OREOCINCLA DAUMA — Goudlijster.

6 okt., ♂, dood gevlogen tegen een ruit, Texel, Den Burg (opgezet en getoond op vergadering van afd. C.N.V., 1 dec. 1963) (Peeters) (**).

[Dit is de negende vondst (zie Lim. 35: 71) (t.K.).]

263 (109). OENANTHE OENANTHE — Tapuit.

11 nov., Katwijk (L. Batist); 17 nov., Vlaardingen (Vj. 12: 236).

[Afgezien van twee winterwaarnemingen was de laatste datum tot nu toe 16 nov. (zie Avif. Ned.: 79) (t.K.).]

(109c). OENANTHE OENANTHE LEUCORRHOA

4 mei, Reeuwijk, ZH (groot formaat; vloog steeds in ca 10 m hoge bomen en ging daarbij ca 3 à 4 m hoog zitten; borst meer „kaneeloranje” gekleurd) (F. de Boer, Regeer, Martens, Schattenkerk).

226 (110). SAXICOLA RUBETRA — Paapje.

16 maart, Eemmond (Poorter); 12 en 19 okt., O. Flevoland, Knardijk (Marra c.s.); 17 okt., Vlieland (Spaans c.s.).

267 (112). PHOENICURUS PHOENICURUS — Gekraagde Roodstaart.

16 nov., Gaasterland, Huitebuursterdijk (Philippona, J. Veen).

[Afgezien van een geval van eveneens 16 nov. uit de vorige eeuw (zie De Ned. Vogels: 298) was de laatste datum tot nu toe 9 nov. (zie Avif. Ned.: 80) (t.K.).]

268 (113). PHOENICURUS OCHRUROS — Zwarte Roodstaart.

Broedgevallen (?): *Friesland*: Terschelling, vermoedelijk 1 (Tanis); *Drente*: Assen, 15 juni, zingend ♂ op broedplaats van 1959 en 1961 (later niet meer waargenomen) (Smallenbroek); *Gelderland*: Nunspeet, 1 juni, ♂ met voer in snavel (Nijeboer c.s.); *Ermelo*: in een kerk in aanbouw, 1 (N. v. d. Beek, Sevinga); *Abdij*, 1 op nieuwbouwhuis (Sevinga); *Apeldoorn*: Het Loo, 8 mei, 2 zingende ♂♂ (Nijeboer); *Wenum*, 31 mei, zingend ♂ (idem); *N. Holland*: A'dam, Tuinstad Buitenveldert, 4 zang-territoria (Swart); *Boelelaan*, 1 juni, ♂ op bouwterrein (Garrelfs); *Z. Holland*: Den Haag, Beethovenlaan, 1 (w.s. nog 1 of 2 andere gevallen in directe omgeving) (F. de Boer, M. Pronk); *N. Brabant*: Huijbergen, 1, in garage (al minstens 5 jaar) (Swart); *Limburg*: Venlo, minimaal 50, w.s. 70—80 (schatting naar aantal zingende ♂♂) (Spreuwenberg); *Horst*, 1 in Kamp „America”; op 2 andere plekken nog zingende ♂♂ (Mörzer Bruijns).

269 (114). LUSCINIA MEGARHYNCHOS — Nachtegaal.

8—16 okt., N.O. Polder, Ens (kijker: 7x35; afstand vanaf 5 m; door de kijker waren er donkere vlekjes op de borst te zien) (E. en M. Iwema, Ir. Verhoeven).

[Tot nu toe was slechts één okt.-geval bekend van een bovendien gewond ex. (zie Avif. Ned.: 81) (t.K.).]

270 (115). CYANOSYLVA SVECICA — Blauwborst.

Broedgevallen (?): O. Flevoland, Kamperhoek, 21 april, zingend en baltsvlucht (Coldewey); 27 april, eveneens (Lichtenbeld) en bij visvijvers (idem); Rossum, Vol-

therbroek, Ov., 5 mei, zingend (Meijerink); Zaltbommel, Kil van Hurwenen, 23 mei, zingend (Ou); Nederweert, Ospelse Peel, 4 territoria (Spreuwenberg c.s.); Heythuizen, De Moost, L, 14 juli, zingend (idem).

16 maart, zingend ♂, Valkenswaard, Visvijvers (Hallmann) en idem, Nederweert, Ospelse Peel (Spreuwenberg c.s.).

[De vroegste datum is 12 maart (zie Avif. Ned.: 81) (t.K.).]

(115a). CYANOSYLVA SVECICA SVECICA

12 mei, dood ex., Hasselt (opgezet) (Vj. 12: 236); 19 mei, ♂, Eemmond (Poorter); 14, 15 en 31 aug., resp. 2 ♂ ♂ geringd, 1 ♂ zingend en 1 ex. geringd, O. Flevoland, Knardijk (W. Gerritse c.s.); 7 sept., ♂, Astense Peel, NBr (W. de Veen, W. Hoen).

273A (—). LOCUSTELLA CERTHIOLA — Siberische Snor.

29 aug., Haagse Duinwaterleiding (zie verder Lim. 37: 304) (**).

275 (85). LOCUSTELLA LUSCINIODES — Snor.

Zwartemeer-W, totaal 30 volgroeide ex. geringd (Koridon).

11 okt., O. Flevoland, Knardijk (3 x in net, maar telkens weer ontsnapt; donker met ronde staart) (Lichtenbeld, Marra, Taapken); 19 okt., ex. aldaar gevangen (donker, met duidelijk gebandeerde, ronde staart) (idem).

[De laatste datum was tot nu toe 4 okt. (2 x; zie Avif. Ned.: 82 en Lim. 35: 72) (t.K.).]

276 (88). ACROCEPHALUS ARUNDINACEUS — Grote Karekiet.

19 sept., Terschelling, Oosterend (Tanis).

[De laatste datum is 26/27 sept. (zie Avif. Ned.: 83) (t.K.).]

277 (89). ACROCEPHALUS SCIRPACEUS — Kleine Karekiet.

2 nov., ex. gevangen, O. Flevoland, zandterrein toekomstig Lelystad (3 nov., in directe omgeving van vindplaats teruggevangen) (Marra); 3 nov., ex. gevangen, stort Lelystad (idem); 10 nov., ex. gevangen, Hoophuizen (Vj. 12: 236).

279 (91). ACROCEPHALUS SCHOENOBÆNUS — Rietzanger.

13 april, Oostvoorne, ZH (v. d. Beek, Ou) en Braakmanpolder (v. d. Weghe, Haak).

[De vroegste datum is 1 april (zie Lim. 35: 73) (t.K.).]

280 (92). ACROCEPHALUS PALUDICOLA — Waterrietzanger.

Zwartemeer-W, 12 aug. (gevangen) en 27 aug. (Koridon); Camperduin, NH, 1 sept. (VWHK); Broek in Waterland, Gouwzeeoever, 10 sept. (M. Bakker); A'dam, Grote IJpolder, 1 sept. (Vj. 11: 156); Vlaardingen, opspuitterreinen: 18 aug. (Te, Kl, Oo), 6 sept. (Wa, Ki), 8 sept. (H. Niesen c.s.) en 15 sept. (F. en H. Niesen, Rampen); Dreischor, Dijkwater, Z, 14 aug. (Moller Pillot c.s.); Braakman, 31 juli (v. Impe).

282 (96). SYLVIA ATRICAPILLA — Zwartkop.

Winterwaarnemingen: 23 maart, Apeldoorn, ex., dat reeds van Kerstmis 1962 af aanwezig zou zijn (Nijeboer); 13 nov., Zaandam (Vj. 12: 236); 24 nov., Haamstede, Z, (ibidem); 14 dec., Zandvoort (H. Niesen c.s.); 14—15 dec., Terschelling, Midsland (Tanis); 25 en 29 dec., Haarlem, Lorentzplein (R. J. Sanders); 26 dec., Haastrecht, ZH (Vj. 12: 236); 30 dec., 2 ex., Scheveningen (ibidem).

284 (95). SYLVIA BORIN — Tuinfluiter.

17 okt., ex. gevangen, Texel (VWHK); 18 okt., ex. aldaar (idem); 24 okt., Valkenburg, L (NHMBL 52: 147); 26 nov., A'dam, Flevopark (Garrelfs).
[Dit is het tweede nov.-geval (zie Lim. 36: 39) (t.K.).]

285 (97). SYLVIA COMMUNIS — Grasmus.

20 okt., vuurtorenslachtoffer, Texel (VWHK).
[De laatste datum was tot nu toe 16 okt. (zie Avif. Ned.: 85) (t.K.).]

286 (98). SYLVIA CURRUCA — Braamsluiper.

Broedgevallen: *Gelderland*: Gorssel, Epse (Coldewey); Zevenaar, Gelderse Waard (Schweigman); *N. Holland*: Texel, de Cocksdorp en de Koog (VWHK); Naarderveer (Swart); A'damse Bos, 3 paar (idem); A'dam, Flevopark, 2 (Kr); *Z. Holland*: Katwijk a/Zee (Rampen); Wassenaarse duinen, 8 (Meijndelonderzoek); Den Haag-ZW, 4 zang-territoria (F. de Boer); *Utrecht*: Leusden, Boskamp (v. Oordt); *Zeeland*: Cadzand, enkele paren (Vwgr. ZVL); *N. Brabant*: Tilburg (B.Wi); Eindhoven, 2 (idem); Steensel (idem); Valkenswaard (Hallmann); Ossendrecht (B.Wi); *Limburg*: Bergen, De Hamert, 2 territoria (Spreuwenberg); Velden en Arcen, Schandelo, 1 territorium (idem); Venlo, 8 territoria (idem); Tegelen, 2 territoria (idem); Haelen, Leudal, 1 territorium (idem); Geleen, 1 (Rampen); Beek, Neerbeek, 2 (Erkens); Valkenburg, 1 (Hens); Geuldal, Heimansgroeve, 7 juni, zingend ♂ (Rampen).

7 april, Valkenswaard, Visvijvers (Hallmann).
[De vroegste datum is 6 april (zie Avif. Ned.: 85) (t.K.).]

289 (80). PHYLLOSCOPUS TROCHILUS — Fitis.

17 maart, ♂, Oostvoorne, Quackjeswater (Warnders).
[De vroegste datum is 15 maart (zie Avif. Ned.: 86) (t.K.).]

(80b). PHYLLOSCOPUS TROCHILUS ACREDULA

4 sept., Vlieland (coll. Zoöl. Mus. A'dam) (Spaans, Westra) (**); 19 sept., Texel, De Koog (coll. Zoöl. Mus. A'dam) (VWHK) (**).

290 (79). PHYLLOSCOPUS COLLYBITA — Tjiftjaf.

Winterwaarnemingen: 1 dec., 2 ex., Willemstad, NBr (v. Althuis, W. D. en G. Jansen); 21 dec., Haamstede, Z (Vj. 12: 236); 25 dec., Kijkduin (v. Swelm, Koppers); 29 dec., Bloemendaal, Vogelenzang (H. Niesen).

(—). PHYLLOSCOPUS COLLYBITA FULVESCENS

19 sept., ex. gevangen en geringd, Texel, De Koog (van boven grijsbruin; gele oogring; gitzwarte poten; witte onderstaartdekveren; witte borst en buik met lichtbruin waasje; vleugel: 56 mm) (VWHK) (**).

291 (81). PHYLLOSCOPUS SIBILATRIX — Fluiter.

Broedgevallen: Schoorl, NH, 2 aug., paar met vliegvlugge jongen (VWHK).

Zomerwaarnemingen: 1 juni, zingend ♂, A'damse Bos (Garrelfs); 3 juni, zingend ♂, Schiermonnikoog, Kooi (Dr. Ou); 3 en 4 juni, gehoord, ♂, Den Haag, „Ockenburg” (Regeer, Schattenkerk); 13 juli, ♂ gehoord, Texel (Regeer); 5 juli, zingend ♂, Rotterdam, Kralingerhout (Vj. 11: 156); 24 juni, zingend ♂, Wouw, Plantage, NBr (Swart).

22 april, zingend ♂, Arnhem, Sonsbeek (Nijeboer).
[De vroegste datum is 13 april (zie Lim. 36: 39) (t.K.).]

294 (83). PHYLLOSCOPUS INORNATUS — Bladkoninkje.

1 nov., Terschelling, Oosterend (kijker: 7 x 50; afstand: 10 m; gezien met zon in de rug; was in gezelschap van enkele Goudhaantjes en een Vuurgoudhaantje, zodat verschillen in uiterlijk goed waarneembaar waren) (Tanis) (*).

294a (—). PHYLLOSCOPUS PROREGULUS — Pallas' Boszanger.

25—28 nov., 1 ex., Texel, Korverskooi (coll. Zoöl. Mus. A'dam, no. 17.116) (zie verder Lim. 37: 16 en 302) (**).

296 (68). REGULUS IGNICAPILLUS — Vuurgoudhaantje.

Broedgevallen (?): Ossendrecht, Groote Meer, NBr, 19 mei, zingend ♂ (Moller Pillot); Hilvarenbeek, Goirle, Landgoed Rovert en Gorp, NBr, 29 mei, ♂, zeer druk zingend in zeer geschikt biotoop (Wi); Esbeek, „De Utrecht”, NBr, 8 juni, ♂, zingend op oude broedplaats (idem); Vijlen, L, 11 juni, ♂ en ♀, zeer w.s. broedgeval (Gadella).

298 (76). FICEDULA HYPOLEUCA — Bonte Vliegenvanger.

Broedgevallen: Terschelling, 1 (Tanis); Paterswolde, „De Braak”, 3 (G. de Vries c.s.); Diever, „Zorgvlied”, 26 mei, ♂, een nestkast inspecterend (Schat-tenkerk); 2 juni, in Drente vele ex., ook zingend, maar geen enkele was mooi zwart (W. D. Jansen); Harderwijk, Beekhuizen, 17 mei, zingend ♂ (Sevinga); Ermelo, kerkhof, 5 (N. v. d. Beek, Sevinga); Barneveld, Schaffelaarse Bos, 1 (bovendien 2 ♂ ♂, elk zingend voor een nestkast van 11—24 mei, maar de kasten bleven leeg) (G. de Graaff); Ede, G, 6 (Stel); Bergen, De Hamert, L, 2 (Spreuwenberg c.s.).

300 (78). FICEDULA PARVA — Kleine Vliegenvanger.

26 mei, ex. dood gevonden, Griend (vleugel, staart en poot coll. Zoöl. Mus. A'dam, no. 17092) (v. d. Meulen); 11 sept., ex. gevangen, Terschelling (med. Tanis); 9 okt., Texel, De Koog (VWHK); 11 okt., 3 ex. (waarvan 1 gevangen), ibidem (idem); 22 okt., Den Haag, Westduinen (Regeer); 26 okt., Wassenaar, duinen bij Meijendel (mej. L. Groen c.s.); 1 nov., ♂, Terschelling, Hoorn (Tanis).
[Dit is het tweede nov.-geval (zie Lim. 37: 52) (t.K.).]

308 (69). PANURUS BIARMICUS — Baardmannetje.

[1962: Naardermeer, 11 en 21 okt., resp. 4 en enkele ex. (1963: niet waargenomen) (Fischer, Ladiges).]

Broedgevallen: Nijetrijne, Fr, Rottige Meenthe (Van. 16: 180); Makkum, Kooiwaard, ouden en jongen (ibidem); Zwartemeer-W: slechts 8 à 10 (geringd 35 volgroeide ex.) (Koridon); O. Flevoland, Knardijk, 4 mei, 1 (met 3 juv. van 4 à 5 dagen) (v. Althuis c.s.).

Verdere gegevens: Gaasterland, Mokkebank, Fr, 20 juli, enkele ex., w.s. ouden en jongen (Van. 16: 180); O. Flevoland, Knardijk, 30 juni, enkele 10-tallen (veel 1e jaars) (Marra); 21 juli, ca 10 juv. (Meeth); 28 juli, zeer veel (overal langs de dijk) (Wo, Nu, Sw); 11 en 12 okt., resp. 71 (14 juv.) en 40 (13 juv.) ex. geringd (Lichtenbeld, Marra, Taapken).

311 (31). EMBERIZA CALANDRA — Grauwe Gors.

Broedgevallen (?): Ermelo, zeer w.s. 1 (in broedseizoen steeds 2 ex., zang en baltsvlucht) (v. d. Beek, Sevinga; v. Dijk; zie ook Vj. 11: 130); Vesse, Rouwven, 17 mei, mogelijk broedgeval (B.Wi); Belfeld, L, 24 juli, 2 zingende ♂ ♂ (Spreuwenberg).
jan. en febr., Harderwijk en begin Knardijk, verschillende waarnemingen (max. 16 febr., 14 ex.; Nijeboer c.s.); 26 jan., verschillende ex., Heeze, NBr (Hall-

mann); 23 febr., 30 ex., IJmuiden (A. Mulder); 5 maart, Geldrop, Strabrechtse Heide (B.Wi); 9 april, Oostvoorne, Quackjeswater (Derksen); 3 juni, ad., Schiermonnikoog (Ou, Dr); 1 nov., 3 ex., Broek in Waterland, Oeverland Gouwzee (M. Bakker); 28 dec., 35 ex., Belfeld, L (Spreuwenberg).

312 (312). *EMBERIZA CITRINELLA* — Geelgors.

Broedgevallen: *West-Nederland*: Schoorl, 1 (VWHK); Bergen, 4 (idem); Cadzand, vaste broedvogel, doch achteruitgaande in geheel Zeeuws-Vlaanderen (V.beschermingswacht W-ZVL).

[315 (34). *EMBERIZA BRUNICEPS* — Bruinkopgors.

8 juni, ♂, Wassenaar, Haagse W.L. Duinen (Blaak, v. d. Laan); 23 juni, ♂, Ermelo, Horloo (J. v. Dijk); 2 okt., ♂, Schiermonnikoog (zie verder Lim. 37: 201).

[Deze drie gevallen worden door de C.N.A. beschouwd als betrekking hebbend op uit gevangenschap ontsnapte ex. en derhalve niet aanvaard (t.K.).]]

318 (35). *EMBERIZA AUREOLA* — Wilgengors.

10/11 sept., ♀, 1e jaar, Lichtschip „Noord-Hinder” (coll. Zoöl. Mus. A'dam, no. 17082) (zie verder Lim. 37: 317) (**).

319 (37). *EMBERIZA HORTULANA* — Ortolaan.

Broedgevallen: Winterswijk: 6 juni, ca 10 zingende ♂♂ en ook juv. ex., die werden gevoerd (J. v. Dijk); 9 juni, op verschillende plaatsen in de buurtschappen Ratum, Kotten, Woold, Miste en Meddo (excursie afd. C.N.V.); Casteren, NBr, 10 broedparen (v. Dooren); weg naar Hoogeloon, max. (4 juni) 7 zingende ♂♂ (Wi); Riel-Baarle Nassau, 28 mei, slechts 2 zingende ♂♂ (vorig jaar zeker 5 à 7 paar; biotoop deels door bomen rooien vernield) (Wi); Sevenum, L, 3 zingende ♂♂ (Spreuwenberg).

2 mei, ♂, Wijde Wormer (Fabritius); 10 mei, ♀, Ermelo, Hoophuizen (L. v. Dijk); 18 juli, ♂, Losser, Ov. (H. en F. Niesen); 25 aug., ♂, A'dam-W, Grote IJpolder (M. Bakker, Koerts).

324 (42). *EMBERIZA SCHOENICLUS* — Rietgors.

2 sept., Terschelling, fraaie morgentrek langs zuidkust; van ca 8.30—11.00, kleine troepjes van hoogstens 15 ex., met korte tussenpozen, O → W (Tanis).

[De Ned. Vogels: 140 en Avif. Ned.: 93, vermelden najaarstrek van half sept. af (t.K.).]

325 (43). *CALCARIUS LAPPONICUS* — IJsgors.

De gegevens betreffen:

Noordzeegebied: Den Haag en omgeving (Westduinen; „De Bank”; Scheveningen; Kijkduin), steeds slechts 1 of 2 ex.; Ouwkerk, Z (24 okt., 2 ex.; Vader); Braakmanpolder (20 jan., 14 ex.; v. d. Weghe).

IJsselmeergebied: O. Flevoland (Lelystad, Knardijk, Hardersluis, gemaal Lovink, Kamperhoek), max. 3 ex.; Harderwijk, industrieterrein, max. 5 ex. (J. v. Dijk); Eemmond, 1 x 1 ex.

327 (12). *COCCOTHRAUSTES COCCOTHRAUSTES* — Appelvink.

Broedgevallen: Apeldoorn, 6 à 7 paar (Nijeboer); Bilthoven, 1 (Vj. 11: 130); Posterholt, L, 1 (ibidem); Stein, L, 6 (ibidem).

Friesland: Sneek, 11, 23 en 24 mei (Van. 16: 144); Terschelling, Hoorn, 16 okt., paartje (Tanis); *Overijssel*: Deventer, 25 jan., vorstslachtoffer (Nijeboer); Delden, 17 april, 2 ex.

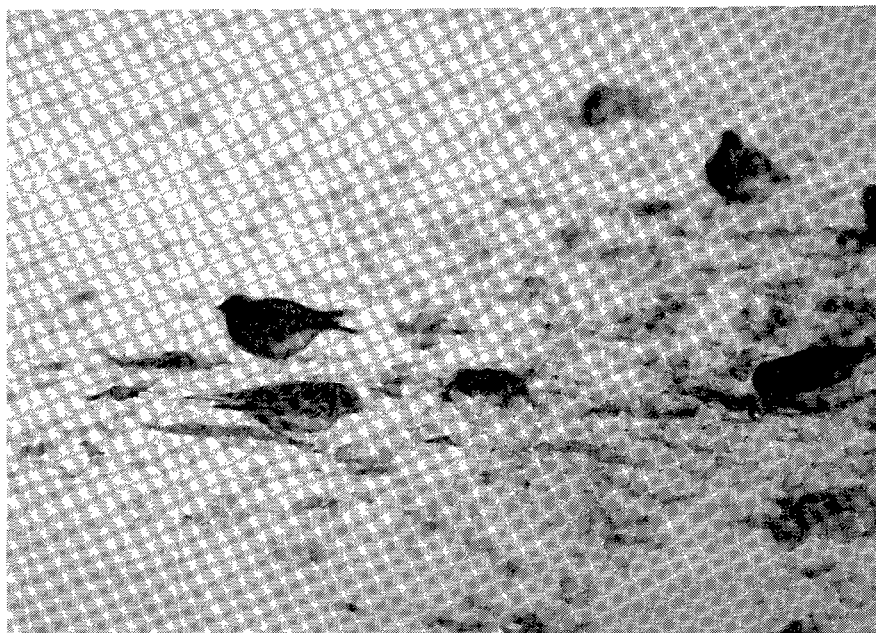

Foto: F. P. J. KOOIJMANS

Fig. 6. IJsgors (*Calcarius lapponicus*) en Veldleeuweriken (*Alauda arvensis*), Scheveningen, februari 1963.

(de Visser); *Gelderland*: Voorst, 27 jan., 2 ex. (Nijeboer); Ermelo, 24 febr. (idem) en 10 mei (v. d. Beek); Groesbeek, 24 febr. (Verhey); Arnhem, 31 mei (Nijeboer); *Limburg*: Heerlen, 14 maart (NHMbl. 52: 47); Bergen, De Hamert, 6 april, 4 ex. (Spreuwenberg).

329 (14). *CARDUELIS CARDUELIS* — Putter.

[1961 en 1962: Broedgevallen: Pijnacker, ZH, tenminste 5 (Vader).]

Broedgevallen (?): Terschelling, 4 (Tanis); A'damse Bos, 22 april, 2 ex., waarvan 1 met nestmateriaal; 27 april en 4 mei, 2 ex., zelfde omgeving; 26 juni, paartje met vliegvlugge jongen (VWAD); Den Haag, Binkhorst, 1 (aan de Zonweg, tegenover v. d. Heemfabriek) (J. C. v. d. Veen); Rotterdam-O, 18 aug., paartje, 3 vliegvlugge jongen voerend, op spuitveld, waar nog een aantal vruchtbomen boven de baggerspecie uitstaken (Duiven); Zestienhoven, ZH, vliegveld, 8 juni, zingend ♂ (Vj. 11: 130); Pernis, ZH, 2 (Vj. 11: 212); De Bilt, U, w.s. 1 (hele maand mei, paartje in tuin) (Boellaard); Yerseke, Z, enkele (Vader).

18 juni, 1 ex., Zwartemeer-W (Koridon); 25 aug., 3 ex., Den Haag (C. de Visser); 27 aug., 5 ex., Schipluiden, ZH (idem).

330 (15). *CARDUELIS SPINUS* — Sijs.

Zomerwaarnemingen: Vlieland, 5 juni, ♂ en ♀ (Duiven); Schoonebeek, Dr, 24 juni, ♂ en ♀ (Vj. 11: 130); Epe, Niersen, G, 1 juni, zingend ♂ (Nijeboer); Bergen, De Hamert, L, 30 juni, overvliegend roepend ex. (Spreuwenberg); Heleenaveen, L, 18 juli, zingend ♂ (Dr).

332 (16). CARDUELIS FLAVIROSTRIS — Frater.

5 aug., Putten, G, ex. tussen Kneuen (kijker: 7 x 50; afstand: 20 m) (Garrelfs). [Zomerwaarnemingen ontbraken tot nu toe; mogelijk ontsnapte kooi- of lokvogel? (t.K.).]

Binnenland: Utrecht, 26 jan., 11 ex. (Gadella).

333 (17). CARDUELIS FLAMMEO — Barmsijs.

3 febr., 1 ad. en 1 juv., A'damse Bos (Swart c.s.); 26 maart, Ermelo, Hoophuizen (Nijeboer c.s.); 15 april, 25 ex., Texel, De Koog (H. Niesen); 4, 12, 15, 24 en 27 mei (daarna niet meer), 4 ex., Schoorl, Groet (Garrelfs).

(17b). CARDUELIS FLAMMEA CABARET

Broedgevallen: Terschelling, naar schatting 21 (1962, 8; zie Vogels Terschelling: 59) (Tanis); Vlieland: 3 juni, 2 ♂♂ + 1 ♀ en 5 juni, 3 ♂♂ + 2 ♀♀ (de ♂♂ geregeld baltsend) (Duiven); 26 juni, 1, in berk (later verstoord) (Kooijmans); 17 juli, 1, in berk (1 juv. geringd) (Terpstra); 16 aug., 1, in Sitka-spar (4 juv. geringd) (idem); Texel, dennen bij „Bos en Duin”, 25 mei zingend ♂ en enige keren overvliegend ex. (moeten er wel broeden) (Bi); 2 juli, De Koog, paartje met uitgevlogen jongen (Eelman, Boon, v. Orden; VWHK); St. Maartens a/Zee, 20 mei, ♂, zingend en alarmerend (VWHK); Schoorl, 23 juni, 4 ex., waaronder bedelend jong (idem).

17 maart, Callantsoog (VWHK); 22 april, ♂, zingend in tuin van mijn buurvrouw, Valkenburg, L (19 april zang reeds gehoord zonder vogel te zien) (Hens); 25 okt., 4 ex., Ermelo, Hoophuizen (Nijeboer c.s.); 8 dec., 5 ex., w.s. allemaal *cabaret*, Wassenaar (Bz).

335 (19). SERINUS SERINUS — Europese Kanarie.

Broedgevallen: Wageningen, 2 juni, 1 (Vj. 11: 130); Tegelen, 6—10 (Spreuwenberg).

jan., Uden, NBr, zie Lim. 37: 55; 28 okt., Terschelling, 2 ex. (Tanis).

336 (20). PYRRHULA PYRRHULA — Goudvink.

Broedgevallen (?): Roden, Dr, De Mensinghe, 4 juni, ♂ (W. D. Jansen); Diever, Dr, Zorgvlied, 26 mei, ♂ (Schattenkerk); Dwingeloo, Dr, bossen bij Lhee, 1—9 juni, paartje (W. D. Jansen); Epe, Vierhouten, G, 1 juni, paartje (Nijeboer); Ermelo, Putterkoppel, 1 juni, ♂ (idem); Putten, G, Arboretum, 2 april, 3 ♂♂ en 1 ♀ (ieder jaar broedvogel) (idem); Den Haag, Scheveningen, 1 (2 broedsels) (v. d. Zee, Ki, Oo); Tilburg, 1 (B.Wi); Udenhout, NBr, Manken Tiend, 28 april, paartje (Hallmann).

De overige gegevens betreffen: Lelystad, Arnhem, Amsterdam (Zorgvlied, 17 juli, ♂; Kr), Den Haag (Westduinen), H. v. Holland, Linschoten, Valkenswaard, Nieuw Ginneken en Esbeek.

(20b). PYRRHULA PYRRHULA PYRRHULA

21 en 24 jan. en 4 febr., resp. 8, meer dan 7 en 12 ex., Castricum (VWHK); 26 maart, 1 ♂ + 2 ♀♀, Ermelo, Hoophuizen (Nijeboer c.s.).

338 (22). PINICOLA ENUCLEATOR — Haakbek.

25 aug., 1, later 2 ♂♂, Schiermonnikoog (kijkers: 7 x 50, 16 x 50 en 8 x 40; afstand: 2—20 m; ca Spreeuwgrootte; zwaar gebouwd; mooi rozerood; zeer duidelijke dubbele witte vleugelband; zware snavel, bovensnavel ging over ondersnavel heen (haak); eerst het ene ♂, later de beide andere ♂♂ langdurig kunnen bekijken, ook met blote

oog, met zon in de rug; deze zaten in de vegetatie van duintjes van zaadjes te knabbelen; het eerste ♂ zat op 2 m afstand op een omheining van gaas, op 5 m afstand van een ♂ Kruisbek, zodat het verschil zeer duidelijk was) (mej. L. Groen, mevr. dr. A. Koopmans en mej. R. T. Boon) (**).

339 (23). *LOXIA CURVIROSTRA* — Kruisbek.

De 94 archiefkaarten en Van. 16 bevatten opgaven uit *Friesland* (Schiermonnikoog, Terschelling, Vlieland, Holwerd, Dokkum, Leeuwarden, Lekkum, Valom, Murmerwoude, Veenklooster, Sneek, Makkum, Ijsbrechtum, Nes, Wartena, Beetsterzwaag, Oude Mirdum en Spanga), *Groningen* (Warffum, Veendam), *Overijssel* (Steenwijkerwold, N.O. Polder bij Rotterdamse Hoek), O. Flevoland (Roggebotsluis, Lelystad, Knardijk), *Gelderland* (Hoophuizen, Heerde, Leuvenum, Speulde, Apeldoorn, Arnhem, Ubbergen en Winterswijk), *N. Holland* (Texel, Wieringermeer, Hoorn, Scharwoude, Petten, Schoorl, Bergen, Egmond a/d Hoef, Castricum, Heemskerk, Wijk a/Zee, Santpoort, Haarlem, Bloemendaal, Overveen, Heemstede, A.W. Duinen, Amsterdam), *Z. Holland* (Oegstgeest, Wassenaar, Haagse W.L. Duinen, Den Haag, Loosduinen, 's-Gravenzande, De Beer, Rozenburg, Voorne, Lekkerkerk, Kralinger Hout, Kop van 't Land aan Nieuwe Merwede en Numansdorp), *Utrecht* (Maarssen, Groenekan, Bilthoven, Amerongen, Rhenen), *N. Brabant* (Breda, Chaam, Esbeek, Eindhoven, Valkenswaard en Stiphout) en *Limburg* (alleen Schaesberg).

De gegevens betreffen alle maanden; die uit januari t/m juli sluiten aan bij de invasie van 1962 (zie Lim. 37: 56) en wel: *januari*: Vlieland en Groenekan; *februari*: Terschelling en Vlieland; *maart*: Vlieland, Apeldoorn, A'damse Bos en Rhenen; *april*: Vlieland, Apeldoorn, Arnhem, A.W. Duinen, Rhenen, Chaam en Esbeek; *mei*: Vlieland, Heerde, Apeldoorn, Ubbergen, Schoorl, A.W. Duinen, Bilthoven en Breda; *juni*: Schiermonnikoog, Vlieland, Knardijk, Schoorl en A.W. Duinen; *juli*: Steenwijkerwold, Speulde, Leuvenum, Texel, Heemstede, A.W. Duinen, A'damse Bos, 's-Graveland, Kop van 't Land, Rhenen en Stiphout.

Dan volgt de grote invasie, die volgens *British Birds* (57: 488 en 491) werd voorafgegaan door de topverplaatsingen te Stavanger en Falsterbo, met zeer veel gegevens over *augustus* en in iets kleiner aantal over *september* (zie ook Vj. 11: 156 en 212 en Van. 16: 219), waarna in *oktober* het aantal snel daalt. Tenslotte *november*: Texel, Schoorl, Kennemerduinen, Scharwoude, 's-Gravenzande, Eindhoven en *december*: Texel, Schoorl, Egmond a/d Hoef, A'damse Bos, Wassenaar, Den Haag en Rhenen.

De grootste aantallen betreffen: Schiermonnikoog, 12—29 aug., tenminste 200 ex. (Vj. 11: 212); Texel, De Cocksdorp, 27 sept., 140 (VWHK); Rhenen, 16 maart—17 april, 30—100 (Vj. 11: 130), 2 aug., 115 (Vj. 11: 212) en 24 dec. 70 ex. (Vwgr. Wageningen); Heerde, 8 mei, 100 (Vj. 11: 130) en Schoorl, 21 sept., 100 ex. (VWHK).

340 (24). *LOXIA PITYOPSITTACUS* — Grote Kruisbek.

24 maart, 3 ex., A.W. Duinen, Oranjekom (kijker: 8 x 32, 7 x 50 en 10 x 50; afstand tot op 2 m; ad. + 2 juv. of ♀♀; enorm dikke snavel, zo hoog, dat het voorhoofd bijna verdwenen was) (F. en H. Niesen, H. Vader) (**); 27 april, 2 (later 3; Ki) ♂♂, Nieuwe Scheveningse Bosjes (kijker: 7 x 50; afstand 10 m; indruk van geheel rood; zeer zware snavel, waarvan haak duidelijk zichtbaar; klom traag en ietwat log door de top van een grove den (mej. T. Kist, mr. J. Kist en mevr. L. C. Kist-Bakker) (*); 25 aug., ♂, Schiermonnikoog (kijkers: 7 x 50, 16 x 50 en 8 x 40; afstand: 5—20 m; zeer zware kop met zwaardere snavel dan Kruisbek, zelfs zwaarder dan die van de eerder op de dag waargenomen Haakbek ♂♂; absoluut ontbreken van witte vleugeltrepen; zelfde rode tint als van ♂ Kruisbek, niet het roze rood van de Haakbek; snavel kruiste wel, maar de punt van de ondersnavel stak niet echt boven de bovensnavel uit; rustig onder goede belichting kunnen waarnemen, terwijl hij op een duintje in de vegetatie zaadjes zat los te peuteren (mej. L. Groen, mevr. dr. A. Koopmans en mej. R. T. Boon) (**).

341 (25). LOXIA LEUCOPTERA — Witbandkruisbek.

ca 7 okt., ♀, De Zilk, ZH (aan komen vliegen in tuin en in volière gedaan; twee duidelijke witte vleugelvlekken; vleugels en staart zwart; stuit donkergeel; resterend geel veel fletser, maar opvallend licht dan ♀ gewone Kruisbek (H. en F. Niesen, Koning, Vader) (**).

343 (27). FRINGILLA MONTIFRINGILLA — Keep.

Zomerwaarnemingen: 2 juni, ♂, Egmond, NH (Marra); 3 juni, ♂, Schiermonnikoog (tot eind juni zingend door kooiboer vastgesteld) (Ou, Dr); 4—13 juni, ♂, Terschelling, Oosterend (Tanis); 4 juni, ♂ (Duiven) en 12 juli, ♂ gevangen (Spaans, Swennen), Vlieland; 5 juni, ♂, Texel, Slufter (Vj. 11: 130); 5 en 6 juni (in juli weer gehoord), ♂, Roden, Dr, „Mensingen” (Vj. 11: 212); 7 juni, 2 ex., Santpoort, NH, „Duin en Kruidberg” (8, 9, 14 en 15 juni, zingend ♂; 12 juni, ♂ gezien en lokroep gehoord) (Vj. 11: 130); 23 en 30 juni en 14 juli, zingend ♂, Schoorl, NH (VWHK).

1 sept., 2 ex., Schiermonnikoog (Gadella).

[De eerste najaarsdatum was reeds 1 sept. (zie Lim. 36: 44) (t.K.).]

348 (10). PASTOR ROSEUS — Rose Spreeuw.

27 okt., ad., Geervliet, ZH (kijker: 7 x 50 en 16 x 50; afstand: 10—30 m; even-groot als Spreeuw; zwarte kop met kort kuifje achteraan de kop; ook hals en bovenborst zwart; (bruin)zwarte vleugels en staart en broekveren; rest van verenkleed dof isabelachtig-rose, het felst rose op rug en stuit; poten vleeskleurig; snavel meer bruin dan vleeskleurig; langdurig kunnen waarnemen, lopend, zittend en vliegend) (mej. L. Groen, mej. Boutkan c.s.) (**).

351 (3a, b). CORVUS CORONE — Kraai.**(3a). CORVUS CORONE CORNIX**

Broedgevallen: Terschelling, 1 (Tanis).

353 (5). CORVUS MONEDULA — Kauw.**(—). CORVUS MONEDULA SOEMMERINGII**

15 jan., Apeldoorn, Oranjepark (vermoedelijk deze vorm; zat tussen 12 andere Kauwen, zodat vergelijking mogelijk was; de halfronde witte halsvlek op de hoogte van het oor en de vrij lichte nek staken erg af tegen de nagenoeg blauwzwarte kop en rug) (Nijeboer); 12 maart, 4 ex., IJmuiden (witte halvemaanvormige halsband bij alle 4 ex. aanwezig; we kenden deze vorm reeds uit Joegoslavië) (M. Bakker, L. Koerts).

355 (7). NUCIFRAGA CARYOCATACTES — Notenkraker.

29 sept., Hoorn (VWHK); 19 okt., Terschelling, Oosterend (Tanis).

356 (8). GARRULUS GLANDARIUS — Vlaamse Gaai.

Er kwamen enkele gegevens binnen over invasie-achtig optreden in oktober: Dubbeldam, Biesbosch, 7 okt., in 1 uur ca 50 ex. overvliegend (Verhey); Katwijk, 8 okt., 6 + 1 ex. en 12 okt., ca 10 + 14 ex. → Z (Rampen); Numansdorp, 16 okt., ca 100 ex. → Z (v. d. Lee); Hondsbossche Zeewering, 19 okt., ca 16 ex. → Z (Rampen).